

Mladi za napredek Maribora 2020

37. srečanje

DEBATA, KREATIVNO UČENJE, USPEŠNO ŽIVLJENJE

PSIHOLOGIJA IN PEDAGOGIKA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Avtor: MITJA KOROŠEC, JAKOB BENKOVIČ

Mentor: MARJETKA BUNFORD SELINŠEK

Šola: OŠ FRANCETA PREŠERNA MARIBOR

Število točk: 162/ 170

Maribor, februar 2020

Mladi za napredek Maribora 2020

37. srečanje

DEBATA, KREATIVNO UČENJE, USPEŠNO ŽIVLJENJE

PSIHOLOGIJA IN PEDAGOGIKA

Raziskovalna naloga

PROSTOR ZA NALEPKO

Maribor, februar 2020

KAZALO

1. Povzetek.....	4
2. Zahvala	5
3. Uvod	6
3.1 Cilji.....	6
3.2 Hipoteze.....	6
3.3 Metodologija dela.....	7
4. Kaj je debata	8
4.1 Definicija debate	8
4.2 Debatni formati	9
4.3 Debatni krožek na naši šoli	11
4.3.1 Naša debatna skupina	13
4.3.2 Anketiranje debaterjev.....	15
5. Debata za kreativno učenje	21
5.1 Kaj vedo učenci o debati.....	21
5.2 Kaj spodbuja debata	25
5.3 Vpliv debate na pouk: prednosti in slabosti.....	27
5.4 Eksperiment: Organizacija pouka v oblike debate	29
5.4.1 Potek debate	30
5.4.2 Anketiranje učencev: evalvacija in analiza.....	31
6. Razprava	37
6.1 Analiza zastavljenih ciljev	37
6.2 Opredelitev hipotez	38
7. Družbena odgovornost.....	40
8. Zaključek	41
9. Priloga.....	42

9.1	Anketa: Kaj vedo učenci o debati	42
9.2	Vprašalnik: Intervju z debaterji.....	43
9.3	Vprašalnik: Debata pri pouku	44
9.4	Intervju: gospod Miha Andrič.....	45
9.5	Intervju: gospa Zvonka Lavbič Saje.....	51
10.	Viri in literatura	53
10.1	Literatura.....	53
10.2	Spletni viri.....	53

KAZALO PREGLEDNIC IN GRAFOV

Preglednica 1: Shema delovanja debatnega projekta	12
Preglednica 2: Vrstni red nastopov in vloge govorcev, debatni format Karl Popper.....	14
Graf 1: Kateri razred osnovne šole obiskuješ?.....	16
Graf 2: Koliko let že debatiraš?	16
Graf 3: Ali debata pomaga pri pouku?	18
Graf 4: Ali debata pomaga pri učenju?.....	18
Graf 5: Ali uporabljate debato tudi pri učnih urah?	19
Graf 6: Ali misliš, da ti debata pomaga tudi pri odnosih doma?.....	20
Graf 7: Kateri razred obiskuješ?.....	22
Graf 8: Kaj misliš, da je debata?	23
Graf 9: Kaj je cilj debate?.....	23
Preglednica 3: Kaj spodbuja debata	26
Preglednica 4: Prednosti in slabosti uporabe debatnih tehnik pri pouku.....	28
Preglednica 5: Opis debatnega formata ena na ena – krajši debatni format	30
Graf 10: Pouk, ki je bil organiziran kot debata, mi je bil zelo všeč	32
Graf 11: Predstavljen format debate bi uvedel tudi pri drugih predmetih	33
Graf 13: Ali se je tvoje mnenje, ko si slišal različne argumente, spremenilo?	34
Graf 14: Ali si razumel, kaj je debata?	35
Graf 15: Ali se ti zdi, da ti debata pomaga pri učenju?	35
Preglednica 6: Analiza zastavljenih ciljev	37

1. Povzetek

V naši raziskovalni nalogi smo poskušali ugotoviti, ali bi debata bila učna metoda, ki bi jo lahko uporabljali pri pouku. Ko smo se podali v raziskovanje, smo se odločili, da bomo:

- definirali debato;
- opisali debato in debatne formate;
- s poskusom preverili, ali bi debato lahko uporabljali pri pouku;
- raziskali, kaj so prednosti in slabosti učenja z debato.

S pomočjo:

- izkušenj;
- knjig;
- spletnih virov;
- dveh anket;
- dveh intervjujev;
- dveh eksperimentov, ki smo ju analizirali z evalvacijskimi vprašalniki,

smo dosegli vse naše cilje in ovrednotili vse naše hipoteze kot pravilne.

Ugotovili smo, da učenci debato pozdravljajo, so pripravljeni na njo in približno vedo, kaj debata je.

Debaterji so nam dokazali, da jim debata pomaga pri učenju tako doma kot v šoli, kjer se mnogi učitelji zavedajo pomena debate in jo že aktivno uporabljajo pri pouku.

Z raziskovalno nalogo smo tudi prebudili šolo, ki bo lahko – zahvaljujoč naši raziskovalni nalogi – večkrat in uspešneje uporabljala debato pri pouku, tako pa učencem pomagali izboljšati javno nastopanje, razvijati kritično mišljenje in informacijsko pismenost. Prav tako debata uri učence v samoučenju in jim pomaga postati bolj kritičen, etičen in zaveden posameznik, ki zna zagovarjati in argumentirati svoje mnenje.

2. Zahvala

Na poti raziskovanja nam je pomagalo ogromno ljudi. Vsem se iskreno zahvaljujemo.

Zahvaljujemo se naši mentorici za strokovno pomoč, učiteljici slovenščine za lektoriranje naloge.

Vsem učencem in debaterjem hvala za čas, ki ste si ga vzeli za izpolnjevanje naših anket, in za odgovore, ki so nam zelo pomagali pri analizi.

Zahvaljujemo se gospodu Andriču ter gospe Lavbič Saje za nasvete in vse koristne informacije, ki sta nam jih predstavila v svojih intervjujih.

Zahvaljujemo se tudi našim družinam za motivacijo in vse limonade, ki so nam tešile žejo med raziskovanjem.

Posebna zahvala gre tudi našemu sošolcu, ki je bil pripravljen poslušati »nakladanje« o debati in nam je pomagal, ko je bilo treba steči domov po gradivo za intervju.

3. Uvod

Debata je beseda, ki jo pogosto slišimo v povezavi s politiko in volilnimi kampanjami, ampak čeprav se ne zavedamo, debatiramo vsak dan.

Za debaterje se za besedo debata skriva mnogo več kot le prepiranje s starši zaradi telefona in ocen.

Za nas je debata priložnost, da širimo svoja obzorja, spoznamo nove ljudi, izboljšamo svoje javno nastopanje, raziskujemo in nenazadnje razvijamo kritično mišljenje.

Znanje debate nam pomaga tudi pri pouku, govornih nastopih in ustnih ocenjevanjih znanja. Menimo, da je debata tudi zanimivejši in učinkovitejši način učenja.

Zato smo se odločili izvedeti več o debati in raziskati, ali lahko debato uporabljamo tudi pri pouku.

3.1 Cilji

Pri raziskovalni nalogi smo si zadali sledeče cilje:

- opisati debato in debatne formate;
- izvesti eksperiment pouka z uporabo debate in ga analizirati s pomočjo vprašalnika;
- anketirati debaterje, intervjuvati mentorje in predstavnika zavoda ZIP¹;
- izvedeti, koliko učenci vedo o debati;
- raziskati vpliv debate na učenje.

3.2 Hipoteze

Pri raziskovalni nalogi smo si glede na zastavljene cilje določili sledeče hipoteze:

H1: Debata učencem pomaga pri učenju;

H2: Učenci vedo, kaj je debata;

H3: Učenci imajo raje pouk v obliki debate kot običajen pouk;

H4: Debata razvija kritično mišljenje;

H5: Učenci znajo razložiti oz. argumentirati različne debatne trditve;

¹ZIP – Za in proti, zavod za kulturo dialoga je nevladna, neprofitna organizacija, katere primarna dejavnost je koordinacija debatnega programa v Sloveniji na osnovnošolski, srednješolski in univerzitetni ravni (<http://www.zainproti.com/web/index.php/kdo-smo.html> – povzeto 24. 11. 2019)

H6: Debata naredi dobre govorce in govorke.

3.3 Metodologija dela

Za ovrednotenje hipotez smo se odločili uporabiti naslednje metode proučevanja:

- zbiranje literature – pregled literarnih ter spletnih virov;
- anketiranje – sestavili smo več anket in vprašalnikov;
- intervju – intervjuvali smo gospoda Miho Andriča² ter gospo Zvonko Lavbič Saje³;
- eksperiment – oblikovali smo debatno trditev, organizirali ter izvedli pouk v obliki debate;
- sestavili smo vprašalnik, s pomočjo katerega smo analizirali predstavljeni eksperiment;
- analiziranje zbranih podatkov.

² Koordinator zavoda Za in proti

³ Mentorica debatnega kluba OŠ Maksa Pečarja, Črnuče; sodnica na debatnih turnirjih

4. Kaj je debata

Debato so poznali že v stari Grčiji, kjer je bila nepogrešljiv del demokracije.

V Atenah so se državljani prepirali o prednostih in slabostih različnih predlaganih zakonov, takšen spor je omogočil celovito analizo problema.

V starem Rimu so bile tako imenovane retorične šole, v katerih so poučevali večšine govorniš-tva. Retorične šole so bile zelo prestižne, učitelji pa so bili med najbolj plačanimi. V srednjem veku so bili spori, tečaji retorike in razprave pogosti v Evropi.

V 30. letih 20. stoletja se je v ZDA debata začela oblikovati kot vrsta mladinske dejavnosti.

Volilne kampanje so dale nov zagon razvoju debate in jo oblikovale v obliki, kakršno imajo zdaj.

Priljubljenost debate v ZDA se je povečala po prvi televizijski razpravi med Johnom F. Kennedyjem in Richardom Nixonom med predsedniškimi volitvami leta 1960 (<http://debate-mai.narod.ru/chto.htm> – povzeto 18. 11. 2019).

4.1 Definicija debate

Debata ali po francosko *debatte* v dobesednem prevodu pomeni udarjati, pretresati (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Debata> – povzeto 15. 11. 2019), in to pravzaprav tudi je.

Seveda se pri debati ne dogajajo pretepi, ampak organizirani pogovori, v katerih sodelujeta dve ali več strani, ki zagovarjajo svoje ali njim vnaprej določeno stališče.

Pri tem moramo čim bolj presenetiti nasprotnika in udariti po najšibkejših argumentih.

Vsaka debata poteka po določenih pravilih, ki so odvisna od organizacije, starosti udeležencev, debatnega formata in namena debate.

Ko debatiramo, moramo prepričati poslušalce in sodnike, da imamo prav mi, kar dosežemo z argumenti, ki morajo biti podprti s številkami, dejstvi, intervjuji strokovnjakov. Tako mora debater med pripravami na debato čim več raziskovati, se čim bolj pripraviti na debato in predvideti argumente nasprotnika.

Definicijo debate najdemo v knjigi *Debatiramo o evropskem parlamentu!* (Skr, 2007, str. 15):

- uravnoteženo strukturiran komunikacijski dogodek o pomembni temi, v kateri se soočita dve (lahko tudi več) nasprotujoči si strani, ki izmenično predstavljata svoja mnenja in podajata možnost za odločitev oziroma poskušata prepričati publiko in sodnike.

Spodaj za lažje razumevanje predstavljamo osnovne debatne elemente:

- debatna trditev;

Debatna trditev je stavek (tema), ki ga zagovorniška stran zagovarja, negacijska pa ji nasprotuje.

- negacijska stran;
- zagovorniška stran;
- navzkrižna spraševanja.

Čas med govori, ko ena skupina izprašuje drugo, da lahko pojasni posamezen argument, razjasni nejasnosti.

Za organizacijo debate obstaja več možnosti, zato vam bomo v naslednjih podpoglavjih predstavili osnovne debatne formate, zavod, ki organizira turnirje, ki jih obiskujemo, in povprašali bomo naše debaterje, kaj jim debata sploh pomeni.

4.2 Debatni formati

Debatni format postavi pravila debatiranja. Ta nam omogočajo debatiranje pod jasnimi smernicami in nam omejujejo dolžino govora.

Vsak debatni format določi pravila debatiranja, v tem se tudi razlikuje od drugega:

- število govorcev;
- način priprave na debato;
- tip vprašanj;
- dolžina govorov;
- naloga govorcev.

V nekaterih formatih lahko sodelujeta le dva debaterja, medtem ko lahko pri drugih debatirajo ekipe z več debaterji. Prav tako se lahko na debato pripravljate različno dolgo. Nekatere oblike debate ponujajo možnost priprave nekaj tednov, druge pa zgolj nekaj minut. Da debata postane

bolj jasna in razgibana, nekateri formati vključujejo tudi navzkrižno spraševanje ali vprašanja publike.

V Sloveniji pri debatah redno uporabljamo tri debatne formate:

- na osnovnošolski ravni uporabljamo debatni format Karl Popper;
- na srednješolski ravni Svetovni srednješolski debatni format;
- na študentski ravni Svetovni univerzitetni debatni format, imenovan tudi Britanski parlamentarni format (<http://www.zainproti.com/web/index.php/debatni-formati.html> – povzeto, 30. 12. 2019).

Karl Popper ali osnovnošolski debatni format je način debate tri na tri. Format Karl Popper je dobil ime po znanem avstrijsko-britanskem sociologu Karlu Popperju (http://www.e-osnova.ru/PDF/osnova_14_7_660.pdf – povzeto 30. 12. 2019).

V vsaki od dveh skupin so po trije govorci. Prva govorca na vsaki strani imata pet minut časa, da predstavita svoje argumente. Sledeči govorci imajo vsak po štiri minute časa. Po vsakem od prvih štirih govorov sledi navzkrižno spraševanje, pri katerem debater nasprotne ekipe zaslišuje. Med celotno debato imata obe ekipi možnost desetih minut za pripravo negacije. Za pripravo imamo po navadi približno mesec dni. Izjema so impromptu debate, pri katerih nam trditev zaupajo točno eno uro pred debato.

Glede na to, da mi debatiramo prav v tem formatu, ga bomo podrobneje predstavili v podpoglavju 4.3.1., ko bomo opisali funkcije oziroma naloge posameznih govorcev.

Svetovni srednješolski format se razlikuje od formata Karl Popper. Prva razlika je, da so v debati štirje govorci na vsaki strani. Govori trajajo po sedem minut, razen zadnjih govorov, ki potekajo samo štiri minute. Pri tem formatu nasprotna skupina lahko prekine govorca in mu zastavi vprašanje. (Skrtn, Hohler, Šerc, Jurman, Dragoš, Kralj, Leskošek, Maljevac, Renner 2007, str. 90)

Svetovni univerzitetni format ima najbolj razgibana pravila. Pri tem so kar štiri ekipe po dva debaterja. Dve ekipi zagovarjata trditev in dve jo zavračata. Podobno kot pri srednješolskem formatu tudi pri tem lahko prekineš debaterja nasprotne skupine in mu zastaviš vprašanje. Vsi

govori so dolgi sedem minut. Na vse debate se lahko pripravljajš 15 min (Skrtn idr., 2007, str. 94).

4.3 Debatni krožek na naši šoli

Debatni formati, na katere debatiramo, so določeni s strani organizatorja debatnih turnirjev – zavoda ZIP.

Zavod Za in proti verjame, da lahko le družbeno ozaveščen, kritičen posameznik in posameznica, ki znata svoja stališča jasno, prepričljivo in argumentirano zagovarjati, prisluhneta in razumeta popolnoma nasprotna argumenta in vzpostavita dialog, s svojim znanjem in zavzetostjo vplivata na družbeno dogajanje v svoji okolici in širše ter pripomoreta k nastajanju boljšega sveta (<http://www.zainproti.com/web/index.php/kdo-smo.html> – povzeto 22. 12. 2019).

Kot nam je v intervjuju povedal g. Miha Andrič, je Zavod za kulturo dialoga neprofitna organizacija, ki deluje v okviru EU-projekta »Creating critical voices and minds in Europe« (Ustvarjanje kritičnih umov in glasov v Evropi). Omenjeni projekt se končuje, nov projekt naj bi se imenoval »Debate about future of Europe« oziroma Debata o prihodnosti Evrope.

Projekt »Creating critical voices and minds in Europe« financira fundacija Europe for Citizens, ki prispeva k razumevanju državljanov EU, njene zgodovine in raznolikosti ter spodbujanja demokratično sodelovanje državljanov EU (https://eacea.ec.europa.eu/europe-for-citizens_en – povzeto 22. 12. 2019).

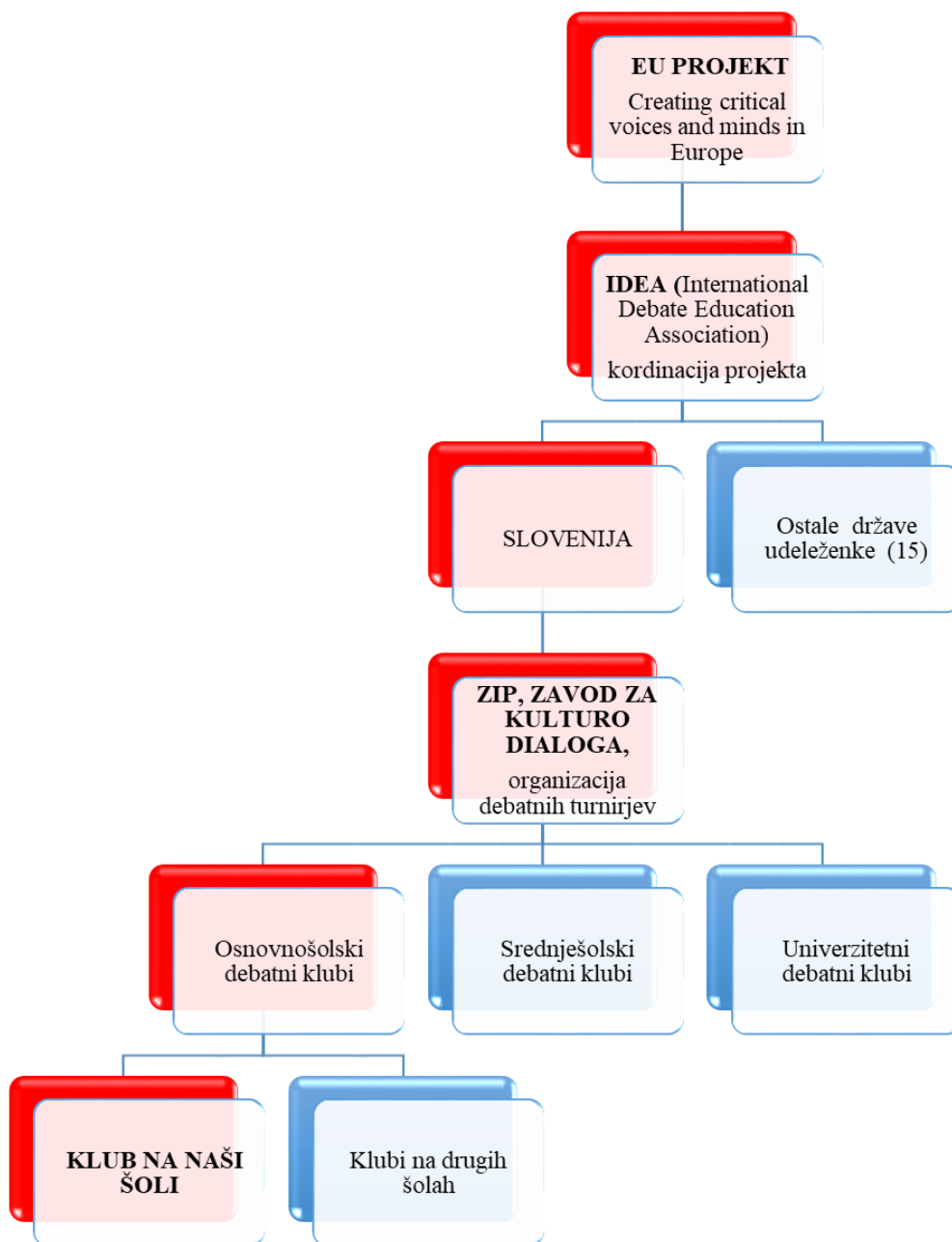
V okviru projekta »Creating critical voices and minds in Europe« deluje 16 članic EU, vse pa koordinira Idea (International Debate Education Association) oziroma Internacionalno debatno združenje.

Za lažjo predstavo delovanja debatnega projekta smo sestavili naslednjo preglednico 1, ki opisuje delovanje debatnega projekta in se nahaja na naslednji strani.

Na dnu preglednice 1 pridemo tudi do našega debatnega kluba ki se redno udeležuje osnovnošolskih debatnih turnirjev po vsej Sloveniji. Tudi naša šola je bila že večkrat gostiteljica debatnih turnirjev. Debatni klub in turnirje financira šola s pomočjo države v sklopu projekta osnovnošolskih debatnih turnirjev.,

Naš debatni klub deluje že tri leta, sestavljajo pa ga tri ekipe, ki pogosto menjujejo člane. Vsaka ekipa je sestavljena iz treh članov, ki so potencialni debaterji in na debatnih turnirjih dosegajo odlične rezultate.

Preglednica 1: Shema delovanja debatnega projekta

Vir: avtorji naloge, <http://www.zainproti.com/web/index.php/debating-threats-to-democracy.html>, intervju z Miho Andričem

Debatni klub vodi mentorica raziskovalne naloge, ki nas usmerja pri učenju debatnih tehnik in javnem nastopanju. Srečanja potekajo dvakrat na teden, kar omogoča vsem udeležencem obiskovanje debatnega kluba kljub različnim urnikom. Pri pripravih:

- pripravimo argumente za vnaprej določeno debatno trditev;
- razdelimo se na negacijsko in afirmacijsko stran;
- debatiramo.

Tako potekajo vse naše ure razen tistih po debatnih turnirjih.

Takrat izvedemo analizo nastopov in v ta namen:

- pregledamo sodniške liste naših debat;
- ugotovimo število prejetih točk v vsakem krogu;
- ocenimo možne izboljšave.

Seveda priprave na debatni turnir ne potekajo samo v šoli. Debaterji se pripravljamo tudi doma. Pogosto se družimo doma drug pri drugemu. Tako se z debato učimo tudi sodelovanja, strpnosti do idej drugih in se še boljše spoznavamo.

4.3.1 Naša debatna skupina

Naša skupina je sestavljena iz treh članov. Kot skupina nastopamo že drugo leto. Prvo leto smo bili med najboljšimi začetniškimi skupinami, tudi v tem letu smo že imeli odlične uspehe. Odlične uspehe dosegamo ne samo kot skupina, ampak tudi kot govorci posamezniki.

V nadaljevanju smo za lažje razumevanje nalog posameznih govorcev pri debatnem formatu Karl Popper pripravili preglednico.

Preglednica 2: Vrsteni red nastopov in vloge govorcev, debatni format Karl Popper

GOVOREC	Dolžina nastopa, min	NALOGA
1. AFF	5	uvod - vzpostavi vzdušje (zgodba, primerjava, misel) opredeli in razloži ključne pojme debatne trditve in cilj predstavi argumente (2-3) zaključi s kratko obnovo govora
3. NEG - 1. AFF	2	3. govorec negacijske skupine izpraša 1. govornika afirmacijske skupine poskuša razrešiti nejasnosti poskuša napeljati nasprotnika, da se ta sam znegira postavlja druga vprašanja, ki bi v teku debate lahko postala aktualna
1. NEG	5	uvod - vzpostavi vzdušje predstavi svojo definicijo debatne trditve opredeli ključne besede in cilj zavrača argumente nasprotnika predstavi argumente zaključi s kratko obnovo govora
3. AFF - 1. NEG	2	navzkrižno spraševanje
2. AFF	4	uvod - razloži strukturo govora zavrača argumente nasprotnika zavrača zavračanja nasprotnika - ponovno vzpostavi argumente argumentom doda nove podpore (številke, primeri) zaključi s kratko obnovo govora
1. NEG - 2. AFF	2	navzkrižno spraševanje
2. NEG	4	uvod - razloži strukturo govora zavrača argumente nasprotnika zavrača zavračanja nasprotnika - ponovna vzpostavitev argumentov argumentom doda nove podpore (številke, primeri) zaključi s kratko obnovo govora
1. AFF - 2. NEG	2	navzkrižno spraševanje
3. AFF	4	uvod - razloži strukturo govora negira nasprotnika in izpostavi trke debate (točke nesporazumov) analizira debto - tehta argumente zaključi s kratko obnovo govora
3. NEG	4	uvod - razloži strukturo govora negira nasprotnika in izpostavi trke debate (točke nesporazumov) analiza debate - tehta argumente zaključi s kratko obnovo govora

Legenda:

1., 2., 3. – zaporedna številka govorca

AFF – afirmacijska stran (zagovorniška stran)

NEG – negacijska stran (proti debatni trditvi)⁴

Trki – točke nesporazuma v debati, ki so bile najbolj aktualne, nasprotniki so podali največ negacije na to temo. 3. govorec jih izpostavi in predela tako, da negira nasprotnikove trditve, argumente in cilj, če imajo zvezo s trkom. Govorci jih največkrat zbadljivo poimenujejo, sodnikom pa trki pomagajo osvežiti spomin in olajšajo vrednotenje napak v argumentih.

Vir: avtorji naloge

Iz preglednice je razvidno, da ima vsak govorec drugačne naloge, kar pa ne pomeni, da si ne pomagamo med sabo.

Naše vloge so v skupini stalno določene, saj ima vsak govorec svojo funkcijo in različen cilj, ki ga mora doseči s svojim nastopom, skupni cilj pa je vedno enak – prepričati sodnika in zmagati.

Vsak od nas doprinese svoj košček k sodnikovi odločitvi, zato moramo biti usklajeni.

4.3.2 Anketiranje debaterjev

Ena od zastavljenih hipotez naše raziskovalni naloge je:

H1: Debata učencem pomaga pri učenju.

Da bi preverili to hipotezo, smo izvedli anketiranje (anonimno) debaterjev na enem od turnirjev.

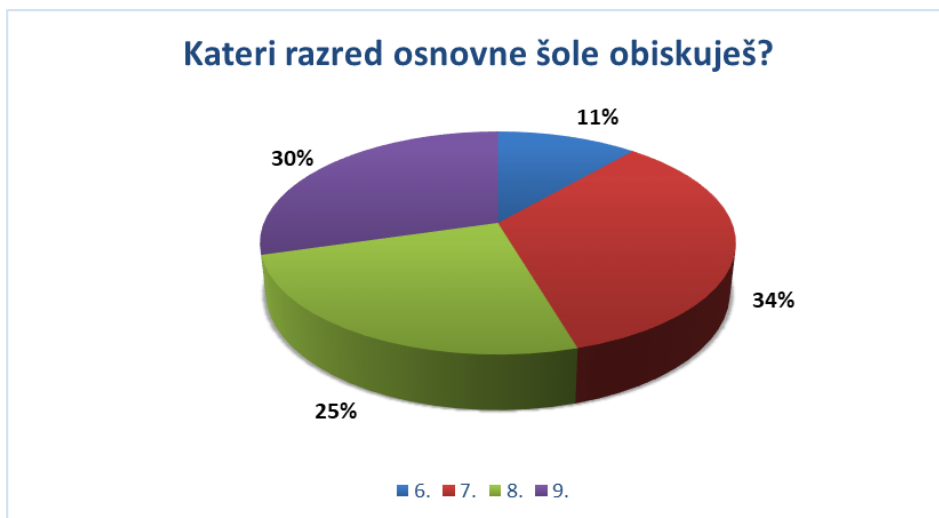
Anketni vprašalnik je priloga 9.1. raziskovalnega dela, na ankete je odgovorilo 132 debaterjev različnih starostnih skupin.

Za lažje razumevanje identitete anketirancev smo jih povprašali po starosti (razredu osnovne šole).

Učenci lahko debatirajo od šestega razreda dalje.

⁴ Kratici AFF in NEG prihajata iz angleščine – AFF – affirmation, NEG – negation, uporabljamo ju tudi na turnirjih, na listih, ki nam povejo, na kateri strani (debatne trditve) smo in v kateri učilnici smo.

Graf 1: Kateri razred osnovne šole obiskuješ?

Vir: avtorji naloge

Debaterji pridobijo izkušnje skozi leta, zato so lahko podatki o starosti udeležencev debatnih turnirjev zavajajoči.

Veliko boljše primerjavo omogoča podatek, kako dolgo že debatirajo. Slednje smo preverili z vprašanjem: Koliko let že debatiraš?

Graf 2: Koliko let že debatiraš?

Vir: avtorji naloge

S tema vprašanjema smo ugotavljali identiteto anketirancev. Ugotovili smo, da večina debaterjev:

- obiskuje 7. razred osnovne šole;
- debatira eno leto.

V nadaljevanju ankete nas je zanimalo, kaj točno debaterje pritegne k obisku turnirja.

Vprašanje je bilo odprtega tipa: Zakaj se udeležuješ debatnih turnirjev?

Iz odgovorov smo povzeli ključne razloge, ki so jih zapisali debaterji in debaterke:

- izboljšanje javnega nastopanja;
- nova spoznanja in izkušnje;
- pomoč v nadaljnjem življenju;
- druženje s prijatelji, spoznavanje novih prijateljev;
- razvijanje kritičnega mišljenja;
- zaradi krajšanja dolgčasa;
- ker hočejo poskusiti nekaj novega;
- ker radi debatirajo;
- ker jim je preprosto všeč;
- ker se zabavajo.

Odgovori so bili pričakovani, nismo pa pričakovali, da bomo tudi neposredno dobili potrditev naše hipoteze:

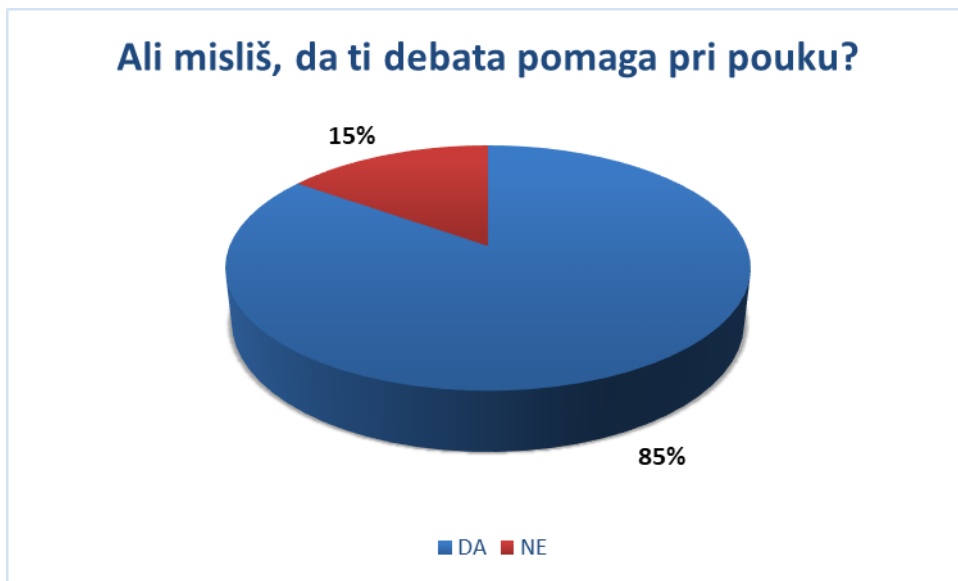
H4: Debata razvija kritično mišljenje.

O tem bomo več napisali v 5. poglavju.

V naslednjem delu ankete smo prešli na vprašanja, ki bi nam pomagala pri vrednotenju naše 1. hipoteze.

Naše četrto vprašanje se je glasilo: Ali misliš, da ti debata pomaga pri pouku?

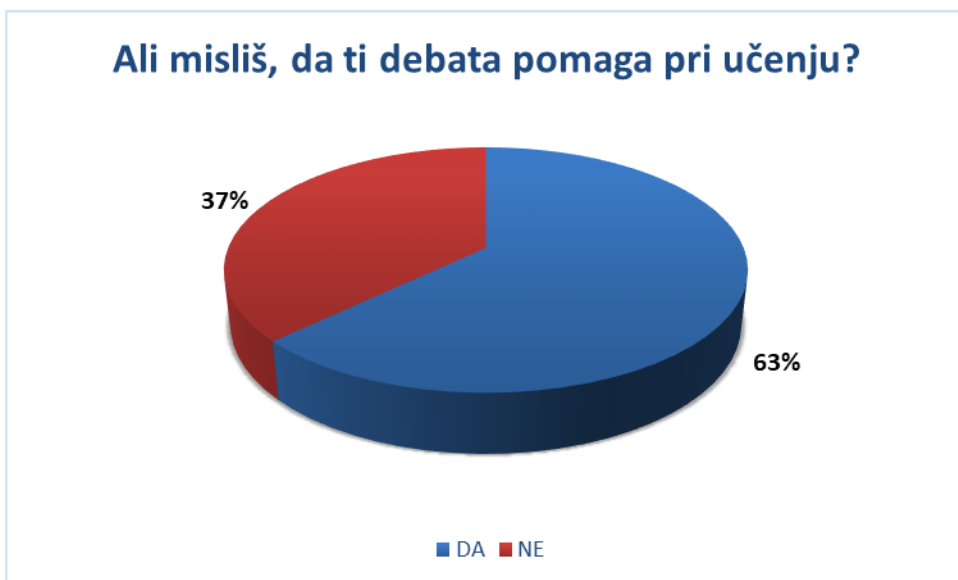
Graf 3: Ali debata pomaga pri pouku?

Vir: avtorji naloge

Velika večina – 85 odstotkov – je odgovorila da, kar je bil pričakovan odgovor, glede na našo prvo hipotezo, za ovrednotenje katere smo vprašali še neposredno: Ali misliš, da ti debata pomaga pri učenju?

Graf 4: Ali debata pomaga pri učenju?

Vir: avtorji naloge

63 odstotkov vprašanih je odgovorila da. S tem smo lahko potrdili našo prvo hipotezo.

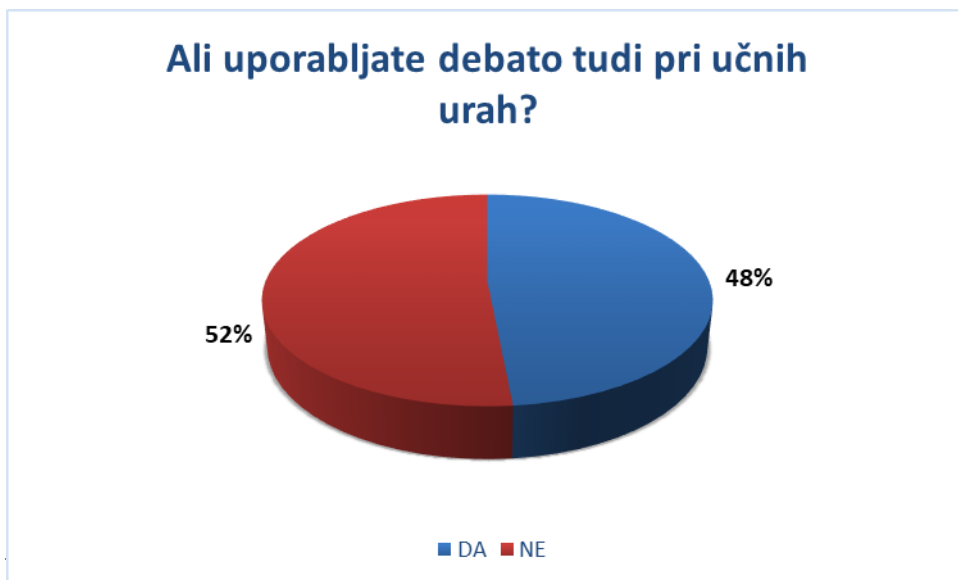
Pri analizi tega vprašanja pa smo bili zelo presenečeni, saj smo predvidevali, da bo večini debata pomagala pri učenju, ne pa pri pouku.

Večini verjetno debata pomaga pri govornih nastopih pred sošolci in hitrem presojanju, ali je nekaj prav ali ne, pri poglobljenem in kritičnem vrednotenju snovi.

Pričakovali pa smo, da jim pomaga, da si lažje uredijo podatke, raziskujejo, kritično ovrednotijo spletne in knjižne vire in se lažje pripravijo na govorni nastop.

Še ena možna razlaga je, da jim debata pomaga pri debatiranju v šoli – torej debato uporabljajo pri učnih urah.

Graf 5: Ali uporabljate debato tudi pri učnih urah?

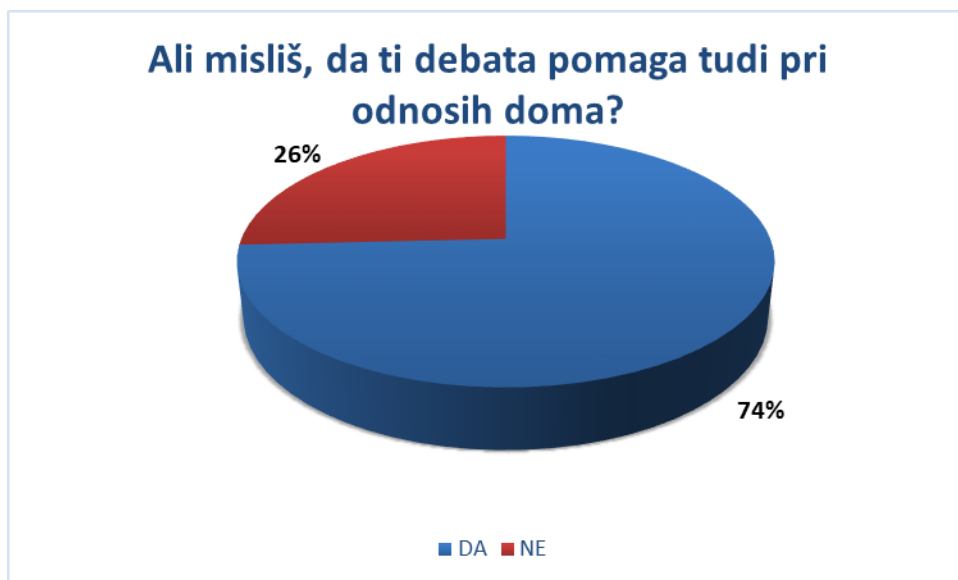
Vir: avtorji naloge

To vprašanje smo postavili predvsem zato, da bi ugotovili, ali učitelji uporabljajo debato pri učnih urah, ker tudi oni menijo, da je dober in sodoben pristop k učenju.

Pričakovali smo, da bo to vprašanje zaradi nepoznavanja debate edino, ki bo imelo večinsko prevlado ne – ja, zato nas je presenetilo, da je bila razlika samo 4 odstotke. Očitno smo podcenjevali razširjenost debate.

Ampak nismo se ustavili samo pri debati kot učni metodi, debaterje smo povprašali tudi, ali debato uporabljajo zunaj šole, pri odnosih doma.

Graf 6: Ali misliš, da ti debata pomaga tudi pri odnosih doma?

Vir: avtorji naloge

Ugotovili smo, da se mnogi zavedajo, da jim večšine debate pomagajo tudi v vsakodnevem življenju.

5. Debata za kreativno učenje

Poznamo zelo malo otrok, ki z veseljem obiskujejo šolo in se radi učijo.

Tudi iz lastnih izkušenj lahko povemo, da je klasično učenje iz učbenika dolgočasno.

Kreativnost, ki jo Sternberg⁵ opredeljuje kot sposobnost za ustvarjanje del, ki so nova (originalna in nepričakovana) ter primerna, nas vodi k novim spoznanjem in odkritjem (https://sl.wikipedia.org/wiki/Kreativnost_pri_delu#Definicije – povzeto 8. 1. 2020).

Tako je tudi debata opisana kot ena od metod kreativnega učenja, s katero spodbujamo aktivno učenje, izgrajevanje in poglobljanje znanja, komunikacijske veščine, aktivno poslušanje, delo z viri in sodelovanje (Rupnik V., Kompare, 2006, str. 245).

Odločili smo se, da preverimo, ali je pouk v oblike debate zanimivejši za učence. V ta namen smo organizirali eksperiment – pouk v oblike debate.

O rezultatih, pripravah in o debati kot metodi učenja bomo pisali v tem poglavju.

5.1 Kaj vedo učenci o debati

Preden začnemo razpravljati o debati kot o metodi učenja, smo želeli izvedeti, kaj vedo učenci o debati.

S tem namenom smo anketirali učence naše šole. Anketa je bila namenjen učencem od 3. do 9. razreda, sestavljala so jo štiri vprašanja, zadnja naloga je od učencev zahtevala argumentiranje, zato smo temo prilagodili starosti, učence smo razdelili v dve skupini:

- učenci od 3. do 5. razreda;
- učenci od 6. do . razreda.

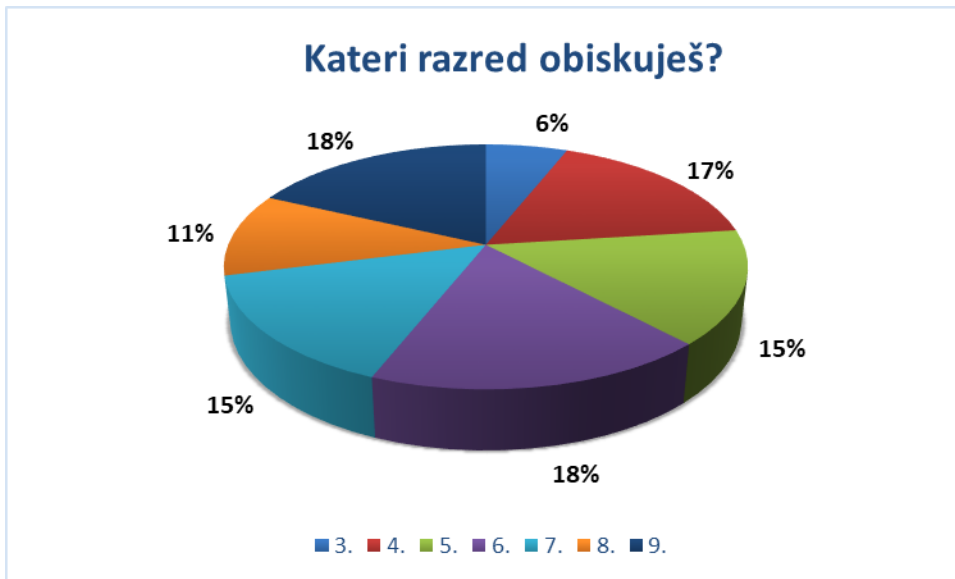
Anketirali smo 390 učencev, 147 iz prve in 243 iz druge skupine.

V nadaljevanju predstavljamo analizo ankete, ki se nahaja v prilogi (priloga 9.2.). Anketiranje je potekalo od 13. do 24. januarja, ankete je razdelila mentorica naše raziskovalne naloge.

Ankete smo analizirali tako, da smo iz prvih vrnjenih anket izpisali najpogostejše odgovore, ki smo jih kasneje uporabljali kot možne odgovore, te pa smo predstavili v tortnih prikazih.

⁵ Sternberg, R. J. – priznan ameriški sociolog

Graf 7: Kateri razred obiskuješ?

Vir: avtorji naloge

Največ anketirancev obiskuje 6. in 9. razred.

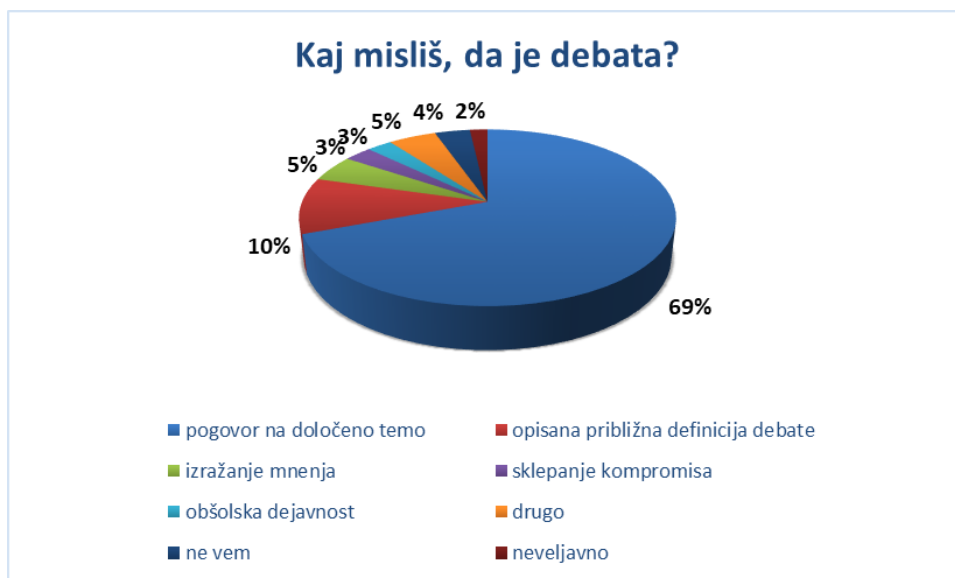
Vprašanji, s katerima smo ugotavljali, koliko učenci vedo o debati, sta bili:

- kaj je debata;
- kaj je cilj debate.

Tako smo lahko več izvedeli o njihovem pogledu na debato, da bi potrdili našo hipotezo:

H2: Učenci vedo, kaj je debata.

Graf 8: Kaj misliš, da je debata?

Vir: avtorji naloge

Večina anketirancev je odgovorila, da je debata pogovor, s tem je opisala bistvo debate.

Cilj debate smo že prej opredelili kot prepričevanje poslušalcev, sodnikov in nasprotnikov v naš prav.

Graf 9: Kaj je cilj debate?

Vir: avtorji naloge

Večina vprašanih vidi cilj debate v popolnoma nasprotnem – v sklepanju kompromisa; in le 9 odstotkov šolarjev misli, da je cilj debati zmagati.

Iz odgovorov lahko povzamemo, da se učenci zavedajo osnov debate, jih znajo opisati, čeprav se ne zavedajo točno, čemu je debata namenjena.

To smo predvidevali, zato smo v anketo vključili vprašanja oziroma debatne trditve in prosili, naj odgovor argumentirajo, saj je znanje argumentiranja ključno za razumevanje debatiranja.

Za mlajšo skupino je bila postavljena debatna trditev: Sladoled je za večino otrok dober.

Večina argumentov za debatno trditev in proti njej je bila tehtna in prepričljiva:

1. Za debatno trditev:

- okusen in ima več okusov;
- osvežilen;
- sladek;
- hladi v vročih dneh.

2. Proti debatni trditvi:

- povzroči bolečine v grlu;
- se lahko umažemo;
- nezdrava hrana;
- škoduje zobem.

Za starejše učence smo debatno trditev vzeli iz priročnika Misliti in govoriti boljši svet (http://www.zainproti.com/web/Prirocnik_slo.pdf – povzeto 27. 11. 2019), oblikovali smo jo v 2 verzijah (za lažje razumevanje):

- Prepovedati bi morali uživanje alkoholnih pijač otrokom do 21. leta
- Ne bi smeli prepovedati uživanja alkoholnih pijač otrokom do 21. leta

Tudi v tem primeru smo dobili tehtne argumente.

Prva trditev:

- škodovanje zdravju;
- psihični razvoj;
- zasvojenost;

- obsedenost;
- prometne nesreče;
- nasilje.

Druga trditve:

- omejitev svobode polnoletnih;
- izguba zaslužka od prodaje alkohola;
- uživanje v zmernih količinah za zabavo;
- odgovornost polnoletnih za svoja dejanja.

Glede na rezultate ankete lahko potrdimo naši drugo in peto hipotezo:

H2: Učenci vedo, kaj je debata;

H5: Učenci znajo razložiti oz. argumentirati različne debatne trditve;

Sklepamo lahko, da učenci imajo dovolj predznanja, da bi uporabljali debatne tehnike pri pouku.

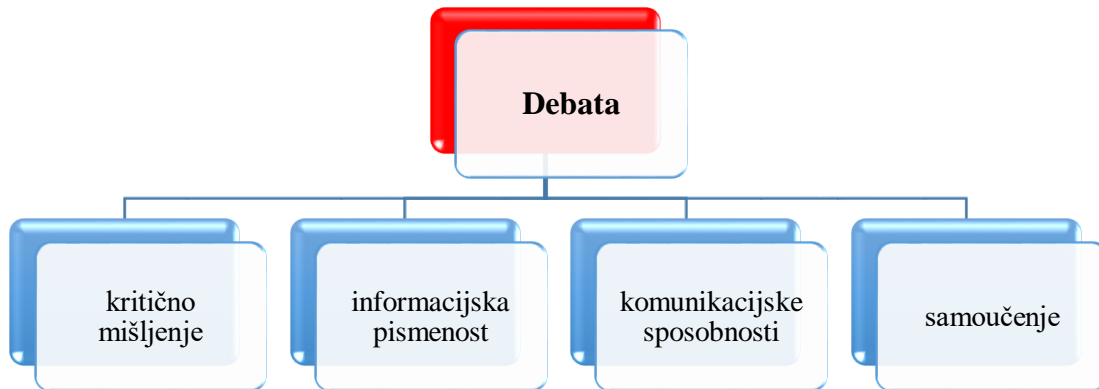
5.2 Kaj spodbuja debata

Debato kot tekmovanje smo že predstavili.

V tem poglavju želimo raziskati in predstaviti, zakaj bi debato uporabljali pri pouku, zato želimo opisati, kaj debata spodbuja, kako vpliva na učence in učenje.

Uporaba debate kot metode poučevanja pri učencih razvija pomembne veščine. Največ informacij o tem smo našli na spletni strani zavoda Za in proti (<http://www.zainproti.com/web/index.php/kaj-spodbuja.html> – povzeto 15. 1. 2020) ter v knjigi Debata za enake možnosti (Skrtno 2007). Povzetek predstavljamo z naslednjo preglednico.

Preglednica 3: Kaj spodbuja debata

Vir: avtorji naloge

Obstaja več definicij kritičnega mišljenja, to je zelo širok pojem, ki ga različni avtorji opredeljujejo na različne načine.

Kritično mišljenje je sposobnost in pripravljenost vrednotiti trditve ter objektivno presojati na podlagi dobro podprtih argumentov (Rupnik V., Kompare, 2006, str. 15).

O povezavi kritičnega mišljenja in debate smo spregovorili tudi v našem intervjuju z gospodom Andričem.

Želeli smo dobiti potrditev naše četrte hipoteze:

H4: Debata razvija kritično mišljenje.

V intervjuju je g. Andrič označil ključne procese kritičnega mišljenja, kot so:

- razvijanje lastnih argumentov;
- analiziranje argumentov nasprotne strani;
- prepoznavanje slabih argumentov in napak;
- hitro odločanje, nove rešitve;
- prioritiziranje informacij.

Vse naštetu se lahko naučimo z uporabljanjem debate.

Vpliv debate na razvijanje kritičnega mišljenja mladostnikov kot odličen in celovit ocenjuje tudi gospa Zvonka Lavbič Saje, ki ima že 16 let izkušenj na področju debatiranja.

Pri pripravi na debato moramo veliko raziskovati na spletu in v knjižnici. Zbrane informacije je treba pregledati in razvrstiti, citirati. Vse te sposobnosti razvijajo boljšo informacijsko pismenost.

Iz lastnih izkušenj lahko povemo, da se skozi debato lahko naučimo izražati in zastopati svoje mnenje, naučimo se javno nastopati in poslušati. Javno nastopanje in zastopanje svojega mnenja sta zelo pomembna v današnjem svetu, v katerem so sprejeta le redka mnenja.

Kot nam je v intervjuju povedal koordinator zavoda Za in proti, ni napačnih mnenj, ampak samo mnenja, ki jih ne znamo argumentirati, česar nas uči debata.

Poleg zastopanja naših stališč med komunikacijske sposobnosti sodi tudi poslušanje.

Popolnoma se strinjamo z naslednjim citatom: »Debata je spremenila moje življenje. Naučil sem se poslušati.« (Maxwell Schnurer v Snider in Schnurer 2002, v Rupnik V., Kompare, 2006, str. 245). Da prav poslušanje odlikuje dobrega debaterja, nam je v intervju zaupala gospa Zvonka Lavbič Saje, ki je hkrati poudarila vlogo debate pri aktivnem učenju.

Debata motivira učence k aktivnemu učenju. Pri debati morajo sami iskati podatke, zato si jih lažje zapomnijo. Debaterji vedno iščejo argumente, v katere verjamejo in v katere ne verjamejo, zato morajo poiskati informacije, ki bodo prikazovale temo z različnih kotov, in se zelo poglobijo v znanje in raziskovanje. Vse to spodbuja samoučenje (Skrtnar idr., 2007, str. 16).

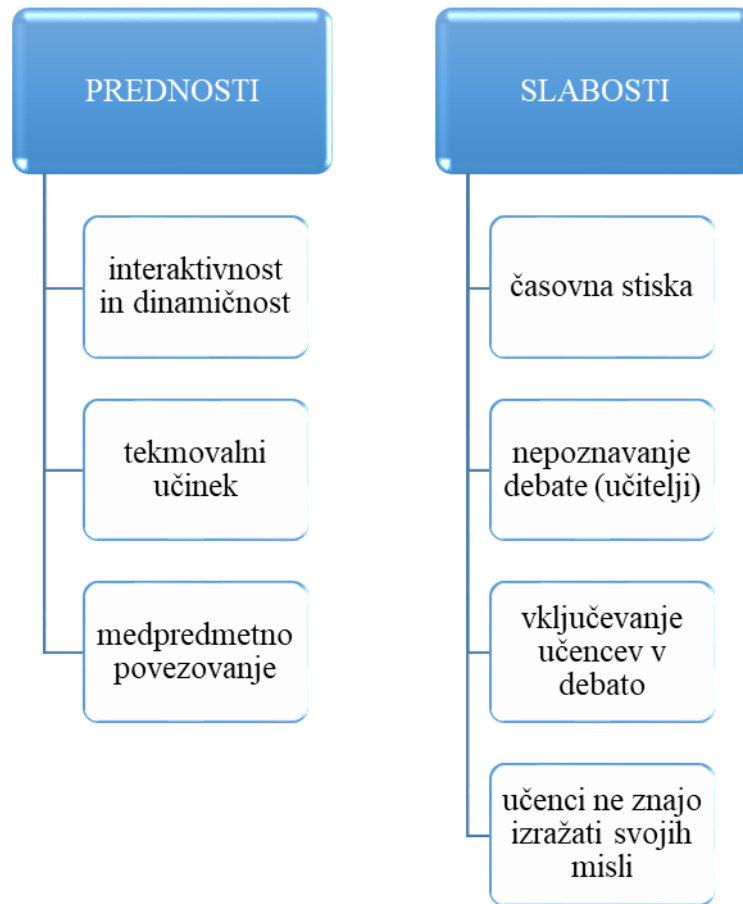
5.3 Vpliv debate na pouk: prednosti in slabosti

Na Univerzi v Ljubljani so v okviru programa Evropske unije Jean Monnet Module – vseživljenjsko učenje z naslovom Inovativno poučevanje za kontinuirano učenje o evropski integraciji razvijali različne inovativne učne metode za uporabo pri podajanju vsebin, povezanih z Evropsko unijo. Ena od teh je bila tudi debata.

V končnih priporočilih projekta so navedene praktične izkušnje uporabe debatnih tehnik pri pouku (<https://www.fdv.uni-lj.si/docs/o-fdv/priporo%C4%8Dila.pdf?sfvrsn=0> – povzeto 19. 1. 2020).

Učitelji so navajali prednosti in slabosti, ki smo jih skupaj s preostalimi pomanjkljivostmi, ki jih je navedel gospod Andrič v našem intervjuju, povzeli v naslednji preglednici.

Preglednica 4: Prednosti in slabosti uporabe debatnih tehnik pri pouku

Vir: avtorji naloge, <https://www.fdv.uni-lj.si/docs/o-fdv/priporo%C4%8Dila.pdf?sfvrsn=0>, intervju z g. Andričem

Interaktivnost in dinamičnost debate omogoča vključevanje in sodelovanje vseh učencev hkrati in s tem prekaša delitev razreda na tiste, ki odgovarjajo, in tiste, ki poslušajo.

Pri tekmovalnem učinku gre za to, da udeleženci tekmujejo za najboljši in prepričljivejši argument, na ta način debata dodatno motivira učence (<https://www.fdv.uni-lj.si/docs/o-fdv/priporo%C4%8Dila.pdf?sfvrsn=0> – povzeto 19. 1. 2020).

Priprava na debate zahteva podrobno raziskovanje informacij, povezanih z debatno trditvijo, s tem debata povezuje znanje z različnih področij (http://www2.arnes.si/~ssposesk1s/ssskse/debata_aktivna_metoda.pdf – povzeto 19. 1. 2020).

Kot največjo pomanjkljivost je g. Andrič izpostavil nepoznavanje debatnih tehnik s strani učiteljev. Rešitev tega vidimo v izobraževanjih, ki jih izvaja zavod Za in proti.

Druga pomanjkljivost je časovna stiska. Uporaba debate pri pouku zahteva več časa, povezanega s predpripravo in izvedbo pouka. Za debato pri pouku so zato primerni krajši debatni formati, ki morajo biti skrbno načrtovani, debatne trditve pa ne smejo biti prezapletene (<https://www.fdv.uni-lj.si/docs/o-fdv/priporo%C4%8Dila.pdf?sfvrsn=0> – povzeto 19. 1. 2020).

Naslednjo težavo pri uporabi debatnih tehnik pri pouku predstavljata število učencev ter njihova pripravljenost za sodelovanje. Večje število otrok je težje vključiti v debato, kot rešitev g. Andrič navaja krajše debatne formate. Poleg tega so učenci navajeni klasičnega pouka, pri katerem obstajata samo pravilen in napačen odgovor.

Ko smo razmišljali o slabostih uporabe debate pri pouku, smo ugotovili, da ta ne spodbuja kompromisa. Naše mnenje o tem, da debata ne razvija kompromisa, je koordinator zavoda Za in proti hitro zavrnil.

Pojasnil nam je, da debata res ne spodbuja kompromisa, vendar to počno vse druge metode. Povedal je, da se mu zdi to, da debata ne spodbuja kompromisa, bolj prednost kot slabost. Če vsepovsod iščemo skupno rešitev, težko vztrajamo pri svojem stališču, kar je eden od ključnih ciljev debate.

5.4 Eksperiment: Organizacija pouka v oblike debate

Da bi lažje pokazali, da lahko debato uporabimo pri pouku, in preverili naši hipotezi:

H1: Debata učencem pomaga pri učenju;

H3: Učenci imajo raje pouk v obliki debate kot običajen pouk

smo organizirali kar dve uri z uporabo debatnih tehnik, pri dveh različnih predmetih.

Pri obeh urah smo v sklopu učnega procesa pripravili debato, ki je bila povezana z učnim programom ter je pripomogla k boljšemu razumevanju učne teme in pogledu na temo z več različnih vidikov. Debata je prav tako pripomogla k izražanju v maternem in v tujem jeziku.

Pri vseh debatah smo uporabili tako imenovane mini ali kratke debatne formate. Opis krajšega debatnega formata predstavljamo v preglednici:

Preglednica 5: Opis debatnega formata ena na ena – krajši debatni format

GOVOREC	Dolžina nastopa, min	NALOGA
1. AFF	2	uvod - vzpostavi vzdušje (zgodba, primerjava, misel) predstavi argumente (2-3) zaključi s kratko obnovo govora
1. NEG	2	uvod - vzpostavi vzdušje zavrača argumente nasprotnika predstavi argumente zaključi s kratko obnovo govora
Komentarji publike	5	komentiranje vprašanja negacija argumentov nastopajočih

Vir: avtorji naloge

Iz preglednice je razvidno, da so krajši debatni formati v nasprotju s stalnimi debatnimi formati (opisano v poglavju 4.2.) sestavljeni na način, da so preprosto izvedljivi ter dovolj kratki, da jih v eni učni uri lahko izvedemo več. Govori so dolgi približno 1 do 2 minuti. Priporočljivo je, da v debato vključimo tudi vprašanja publike ali navzkrižno spraševanje (Golob, 2006, str. 40–41).

5.4.1 Potek debate

Prva debata je potekala pri pouku angleščine v 8. razredu. Delo po učbeniku Messages (Messages 3. 2015. Ljubljana: Rokus Klett.) za 8. razred nas je privedlo do tretje lekcije, v kateri smo obravnavali pisanje spletnih strani, še prej pa nekaj malega o internetu. V sklopu vsega naučenega smo debatirali na dve temi:

- Social media affects to teen mental health (Socialna omrežja vplivajo na duševno zdravje najstnikov);
- Communication is easier with social media (Komunikacija je lažja s pomočjo socialnih omrežij).

Prednost debate v tujem jeziku je ta, da učenci razvijajo govorne sposobnosti in besedni zaklad v tujem jeziku. Po razdelitvi trditev so učenci pripravili argumente za obe strani, nato pa v angleškem jeziku predstavili svoje mnenje.

Druga debata je potekala pri uri zgodovine. V učnem programu je bila tema kmečki upori in življenje ljudi v 15. in 16. stoletju.

Za sodelujoče učence smo oblikovali sledečo debatno trditev:

- Kmečki upori so bili zaman.

Za začetek smo vsem učencem namenili 5 minut časa za pripravo in s tem ustvarili tako imenovano možgansko nevihto⁶.

Učenci so delali v parih. Na debatno trditev so morali najti najmanj tri argumente za vsako stran. Da bi bilo razumevanje trditve lažje, smo avtorji naloge sami na hitro predstavili naš pogled na trditev z obeh perspektiv.

Zatem je bila naloga učencev, da predstavijo svoja dognanja o temi in na odru preizkusijo svoje govorniške sposobnosti. Pari so večinoma napisali štiri argumente za vsako stran, vse skupaj pa so znali dokaj smiselno govorno predstaviti.

Pri obeh eksperimentih smo mnenja učencev o načinu učenja z debato pridobivali z vprašalnikom (priloga 9.3.), analiza sledi v naslednjem poglavju.

5.4.2 Anketiranje učencev: evalvacija in analiza

Skupaj je pri eksperimentu sodelovalo 29 učencev 8. razreda. Evalvacijski vprašalnik je vseboval vprašanja o tem, kako so učenci razumeli potek debate in ali se jim je zdela ura v obliki debate zanimiva. Poleg tega smo želeli dobiti povratno informacijo o tem, ali bi debato učenci uporabili tudi pri drugih predmetih in ali se je njihovo mnenje, ko so slišali nasprotnikove argumente, spremenilo, ali so jih argumenti prepričali. Učencem smo pri prvih treh vprašanjih ponudili možnost, da na vprašanje odgovorijo z enim od naslednjih 7 odgovorov:

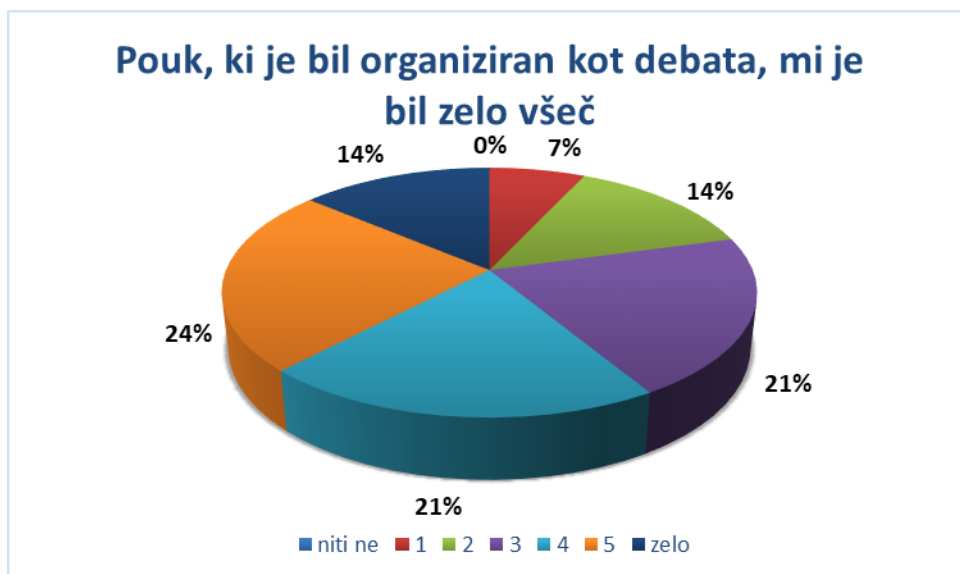
- niti ne;
- 1;
- 2;

⁶ je skupinska tehnika za generacijo čim večjega števila novih idej za rešitev določenega problema (<https://sl.wikipedia.org/wiki/Brainstorming> – povzeto, 1. 2. 2020)

- 3;
- 4;
- 5;
- zelo.

Prvo vprašanje se je glasilo: Pouk, ki je bil organiziran kot debata, mi je bil zelo všeč.

Graf 10: Pouk, ki je bil organiziran kot debata, mi je bil zelo všeč

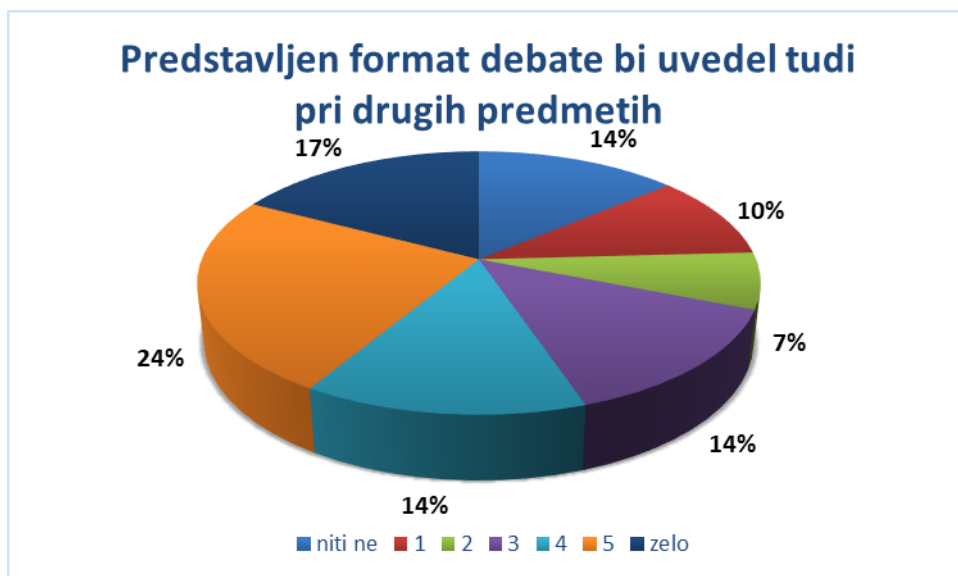

Vir: avtorji naloge

Iz grafa je razvidno, da je bila debata večini učencev všeč. Najpogostejši odgovor je bil namreč 5, veliko je bilo tudi odgovorov 4 in 3. Najmanj je bilo odgovorov 1 in niti ne, za katerega se ni odločil nihče.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali bi obliko debate pri pouku uvedli tudi pri katerem drugem predmetu.

Graf 11: Predstavljen format debate bi uvedel tudi pri drugih predmetih

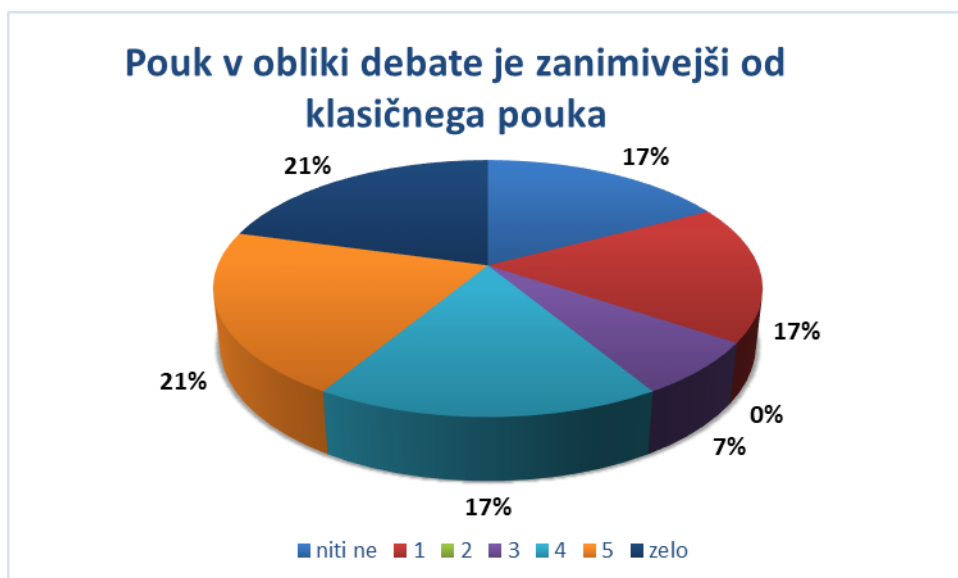

Vir: avtorji naloge

Iz grafa lahko vidimo, da sta odgovora 5 in »zelo« najpogostejša, torej se učencem zdi, da bi debato z veseljem uporabljali tudi pri drugih predmetih.

Anketirance smo prosili, da primerjajo debato s klasičnim poukom.

Graf 12: Pouk v obliki debate je zanimivejši od klasičnega pouka

Vir: avtorji naloge

Najpogostejša odgovora sta bila »zelo« in 5, bilo pa je tudi veliko odgovorov proti, saj med druge najpogostejše odgovore sodita »niti ne« in 1, vendar med te sodi tudi 4, kar štejemo pod odgovore, ki se strinjajo s trditvijo.

Če povzamemo rezultate, večina učencev misli, da:

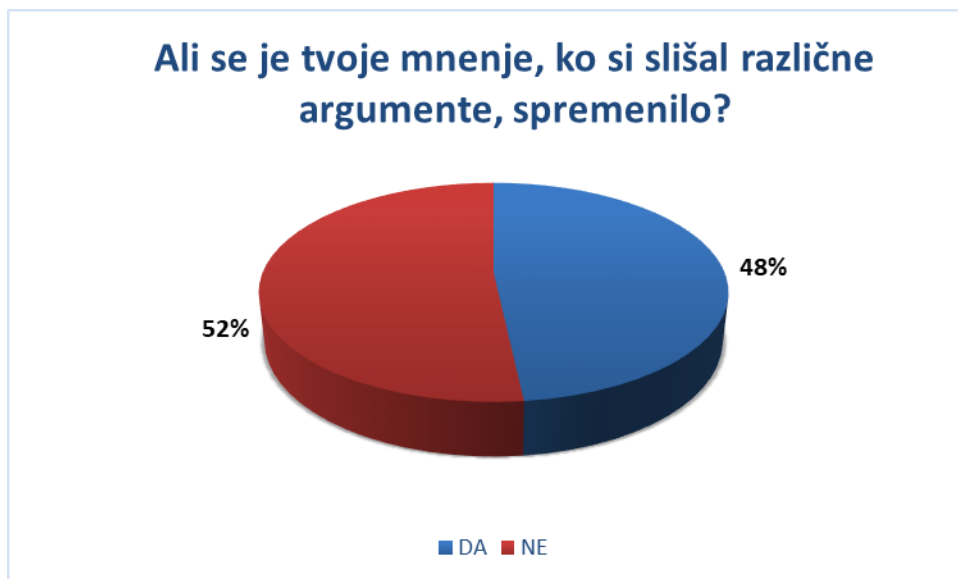
- jim je pouk v oblike debate všeč;
- bi predlagani način učenja lahko uvedli še pri drugih predmetih;
- je pouk v obliki debate zanimivejši od klasičnega pouka.

Tako lahko potrdimo hipotezo:

H3: Učenci imajo raje pouk v obliki debate kot običajen pouk.

V nadaljevanju nas je zanimalo, ali se je stališče anketirancev o temi med debato spremenilo; ali je debata imela pozitiven vpliv na njihovo mnenje; ali so nasprotni skupini prisluhnili in aktivno sodelovali v debati.

Graf 13: Ali se je tvoje mnenje, ko si slišal različne argumente, spremenilo?

Vir: avtorji naloge

Rezultati odgovora so skoraj izenačeni. Sklepamo lahko, da učenci lahko sprejemajo mnenje drugih in tudi znajo vztrajati pri svojem mnenju.

Z naslednjim vprašanjem smo želeli izvedeti, ali so učenci dojemali smisel debate.

Graf 14: Ali si razumel, kaj je debata?

Vir: avtorji naloge

97 odstotkov vprašanih je odgovorilo, da razumejo smisel debate.

Zadnje vprašanje je bilo odprtega tipa: Ali se ti zdi, da debata pomaga pri učenju, razloži?

Spodaj je graf, ki prikazuje odgovore.

Graf 15: Ali se ti zdi, da ti debata pomaga pri učenju?

Vir: avtorji naloge

Večina učencev se strinja, da jim debata pomaga pri učenju, delež tistih, ki jim debata ne pomaga pri učenju, je svojo odločitev pojasnil sledeče:

- ne pomaga, ker se ne naučimo snovi;
- nekateri ne znajo javno nastopati;
- bolj zanimivo je, ko učiteljica razlaga.

To so bili tudi pričakovani razlogi. Za približanje debatnih tehnik pri pouku učencem je potrebnih več ur vaje. Ko pa bi se učenci navadili na debato kot učno metodo, bi lahko uro izvedli hitreje in brez navedenih težav.

Učenci, ki menijo, da jim debata pomaga pri učenju, so svoje odgovore argumentirali sledeče:

- je zanimivo;
- je zabavno;
- lažje razumem snov;
- slišiš ostala mnenja;
- nekaj storiš samostojno;
- naučiš se javno nastopati.

Iz analize rezultatov je razvidno, da ima debata potencial kot metoda učenja, učenci so jo dobro sprejeli in se zavedajo njenega pomena. Obenem smo s pomočjo elevacijskega vprašalnika potrdili našo 1. in 3. hipotezo.

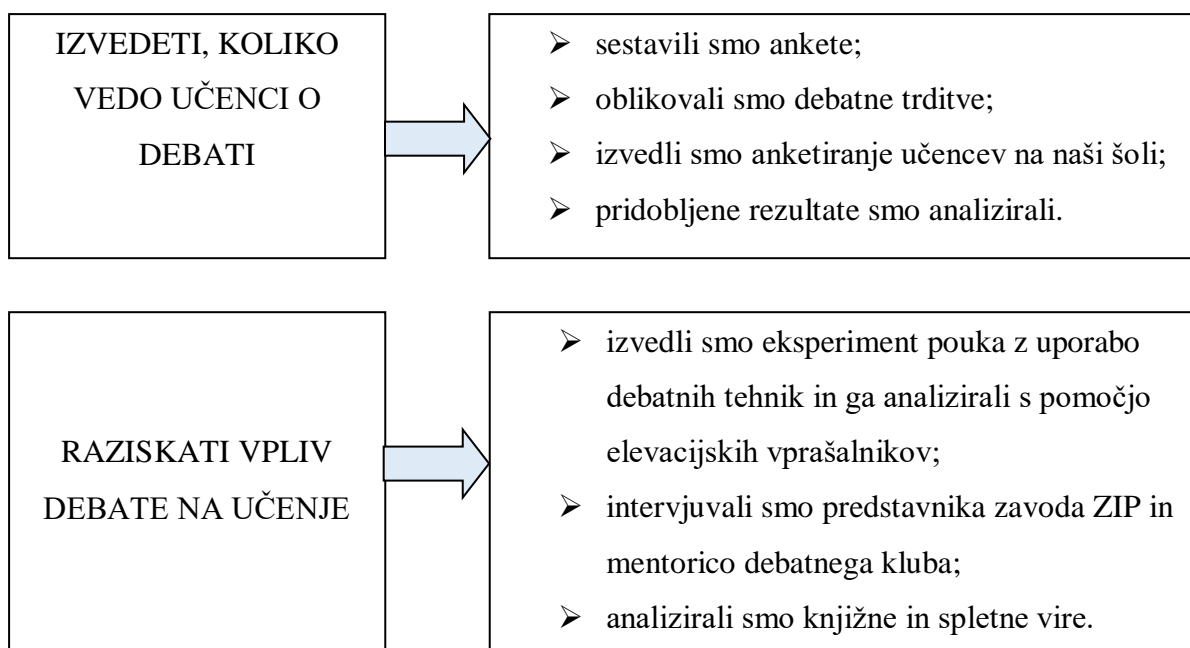
6. Razprava

Na začetku raziskovanja smo si zastavil določene cilje in oblikovali hipoteze. Analizo zastavljenih ciljev predstavljamo z naslednjo preglednico.

6.1 Analiza zastavljenih ciljev

Preglednica 6: Analiza zastavljenih ciljev

ZASTAVLJENI CILJ	ANALIZA REZULTATOV
OPISATI DEBATO IN DEBATNE FORMATE	<ul style="list-style-type: none">➤ opisali zgodovino debate;➤ definirali debatna načela;➤ predstavili osnovne debatne elemente;➤ predstavili in opisali osnovne debatne formate;➤ opisali debatni krožek in vloge govorcev;➤ uredili shemo delovanja debatnega projekta.
IZVESTI EKSPERIMENT POUKA Z UPORABO DEBATE IN GA ANALIZIRATI S POMOČJO VPRAŠALNIKOV	<ul style="list-style-type: none">➤ organizirali dva eksperimenta - pri učnih urah angleščine in zgodovine;➤ učencem smo predstavili debato in njen potek;➤ oblikovali vprašalnik;➤ opravljen poskus smo analizirali.
ANKETIRATI DEBATERJE, INTERVJUVATI MENTORJE IN PREDSTAVNIKA ZAVODA ZIP	<ul style="list-style-type: none">➤ sestavili anketo;➤ anketirali smo debaterje na turnirju na naši šoli;➤ intervjuvali smo koordinatorko zavoda ZIP;➤ intervjuvali smo go. Zvonko Lavbič Saje, mentorico enega od uspešnejših debatnih klubov;➤ rezultate anket smo analizirali.

Vir: avtorji naloge

6.2 Opredelitev hipotez

Glede na postavljene cilje smo na začetku naloge oblikovali hipoteze:

H1: Debata učencem pomaga pri učenju;

Prvo hipotezo smo potrdili z analiziranjem ankete debaterjev in učencev. 63 odstotkov anketiranih debaterjev je potrdilo, da debata pomaga pri učenju; 76 odstotkov udeleženih učencev pri pouku z uporabo debatnih tehnik je povedalo enako.

H2: Učenci vedo, kaj je debata;

Večina vprašanih učencev od 3. do 9. razreda je znala opredeliti debato, debatne elemente in cilje debate. Tako lahko potrdimo tudi drugo postavljeno hipotezo.

H3: Učenci imajo raje pouk v obliki debate kot običajen pouk;

Potrditev tretje hipoteze smo dobili od učencev, ki so bili udeleženi pri pouku z uporabo debatnih tehnik. Pouk je bil zanimivejši od klasičnega pouka, predlagani način bi želeli uporabiti tudi pri drugih predmetih.

H4: Debata razvija kritično mišljenje;

Četrto hipotezo smo potrdili v intervjuju z gospodom Andričem, ki nam je razložil povezavo med debato ter kritičnim mišljenjem, opredelil vpliv debate na kritično mišljenje. Delno potrditev smo našli tudi pri anketiranju debaterjev, ki so kot razlog za obiskovanje debatnih turnirjev navedli razvijanje kritičnega mišljenja.

H5: Učenci znajo razložiti oz. argumentirati različne debatne trditve;

Tudi našo peto hipotezo smo potrdili. V ta namen smo pri anketiranju učencev postavili debatne trditve, primerne njihovi starostni skupini, in prosili za argumente. Učenci so se odrezali več kot odlično: navedeni argumenti so bili tehtni in logični.

H6: Debata naredi dobre govorce in govorke;

Za potrditev naše šeste hipoteze smo analizirali literarne ter spletne vire, anketirali predstavnika zavoda ZIP, raziskovali, kaj debata spodbuja. Glede na pridobljene informacije in lastne izkušnje iz udeležbe na debatnih turnirjih lahko le potrdimo, da javno nastopanje, zastopanje svojega mnenja in poslušanje sogovorca razvija komunikacijske sposobnosti in posledično naredi dobre govorce in govorke.

7. Družbena odgovornost

Z našo raziskovalno nalogo in metodami, ki smo jih uporabili, smo dokazali, da debata učencem pomaga pri pouku.

Učenem se zdi debata alternativna metoda učenja, ki jim je bolj všeč kot klasičen pouk. Debata je lahko na enostaven način del skoraj vsakega predmeta in je privlačna tudi za učitelje. Ugotovili smo, da debata izboljšuje komunikacijske sposobnosti, kritično mišljenje, argumentiranje stališč in informacijsko pismenost učencev in učiteljev.

Debata uri učence v samoučenju, prispeva k aktivnemu vključevanju v pouk. Debata nam ponuja možnosti, da se uspešno vključujemo v delo na šoli, v lokalni skupnosti ter na nacionalni ravni. Razvija nas v odgovorne, kritične državljane, ki so sposobni zaznati stališča drugače mislečih oseb in obenem uspešno delovati v družbi brez konfliktov.

Ugotovili smo, da lahko z debato med poukom dosežemo medpredmetno povezovanje. Debata zahteva poglobljeno razmišljanje na mnogih področjih. Velika prednost debaterjev je, da so sposobni aktivno prisluhniti sošolcem in učiteljem, se postaviti v njihove čevlje ter kritično in mirno argumentirati svoj pogled na situacijo.

Na naši šoli smo opazili, da se tako učenci kot učitelji prebujajo in skušajo uporabljati debato v vzgojno-izobraževalnem procesu. Zavedajo se, da je vedno bolj pomembno, da znamo izražati svoje mnenje in uspešno nastopati ter govoriti v javnosti.

Kaj pa nas debata drugega uči?

8. Zaključek

Debaterji, kar pač smo, vedno iščemo nove ideje. Radi raziskujemo in nastopamo. Zato nismo mogli ignorirati natečaja za raziskovalno nalogo. Treba je bilo izbrati le še temo. Kmalu smo prišli do genialne ideje. Debata nam pomaga na vsakem koraku, nas uri v govorništvu in kritičnem razmišljanju, z njo se je tudi lažje učiti, saj se med pripravami mnogo naučimo.

»Zakaj je potem ne uporabljamo pri pouku?« je bilo naše vprašanje mentorici debatnega kluba.

Odločili smo se, da bomo raziskali, ali se debata sploh lahko uporablja pri pouku in kako bi jo učenci sprejeli. Našli smo mnogo prednosti in slabosti, vendar smo na koncu ugotovili, da je debata že znana učna metoda, ki jo uporabljajo.

Naša raziskava je pokazala, da je debata kreativna metoda učenja, ki spodbuja razvoj mnogih lastnosti, cenjenih v današnjem svetu. Dokazali smo, da debata spodbuja kritično mišljenje, informacijsko pismenost, komunikacijske sposobnosti in nas uči aktivnega samoučenja. Te vrline nam pomagajo ustvariti uspešno življenje.

Verjamemo, da bi uvedba debatnih tehnik pri pouku samo še izboljšala naš izobraževalni sistem.

Konec koncev: Debata, kreativno učenje, uspešno življenje!

9. Priloga

9.1 Anketa: Kaj vedo učenci o debati

Pozdravljeni, smo raziskovalci iz osnovne šole. Pišemo raziskovalno nalogo z naslovom: Debata, kreativno učenje, uspešno življenje. Prosimo vas, da si vzamete minuto ali dve in odgovorite na to anonimno anketo. Vsak vaš odgovor nam bo pomagal bolje razumeti, kako argumentirate in kaj veste o debati.

1. Kateri razred osnovne šole obiskuješ?

- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.
- 8.
- 9.

2. Kaj misliš, da je debata?

3. Kaj je cilj debate?

4. Sladoled je za večino otrok dober. A v nadaljevanju bi želeli, da napišeš tudi, zakaj ti sladoled ni všeč. S tem nam boš pomagal/-a raziskati, kako dobro razlagate debatne trditve. Prosimo, odgovori na obe vprašanji.

Zakaj je sladoled dober?

Zakaj sladoled ni dober?

Vsi poznamo nevarne učinke alkohola. Poskusi se spomniti nekaj dobrih in slabih plati tega, da bi prepovedali uživanje alkoholnih pijač do 21. leta.

Prosimo, navedi nekaj argumentov/razlogov za obe trditvi.

Prepovedati bi morali uživanje alkoholnih pijač otrokom do 21. leta.

Ne bi smeli prepovedati uživanja alkoholnih pijač otrokom do 21. leta.

9.2 Vprašalnik: Intervju z debaterji

Pozdravljeni, smo raziskovalci iz osnovne šole. Pišemo raziskovalno nalogo z naslovom: Debata, kreativno učenje, uspešno življenje. Prosimo vas, da izpolnite to anonimno anketo. Vsak vaš odgovor nam bo pomagal bolje razumeti, kaj vam debata pomeni v vsakdanjem življenju in zakaj se sploh udeležujete debatnih turnirjev.

1. Kateri razred osnovne šole obiskuješ?

6.

7.

8.

9.

2. Koliko let že debatiraš?

3. Zakaj se udeležuješ debatnih turnirjev?

4. Ali misliš, da ti debata pomaga pri pouku?

da

ne

5. Ali misliš, da ti debata pomaga pri učenju?

da

ne

6. Ali se srečuješ z debato tudi pri pouku?

da

ne

7. Ali misliš, da ti debata pomaga tudi doma?

da

ne

9.3 Vprašalnik: Debata pri pouku

Dragi sošolec/sošolka!

Končali smo uro v obliki debate. Prosiva, da izpolniš evalvacijski vprašalnik.

Prosim, obkroži samo eno rešitev.

1. Pouk, ki je bil organiziran kot debata, mi je bil zelo všeč.

Niti ne 1 2 3 4 5 Zelo

2. Predstavljen format debate bi uvedel tudi pri drugih predmetih.

Niti ne 1 2 3 4 5 Zelo

3. Pouk v obliki debate je zanimivejši od klasičnega pouka.

Niti ne 1 2 3 4 5 Zelo

4. Ali se je tvoje mnenje, ko si slišal različne argumente, spremenilo?

Da ne

5. Ali si razumel, kaj je debata?

Da ne

6. Ali se ti zdi, da debata pomaga pri učenju, razloži?

9.4 Intervju: gospod Miha Andrič

1. Koliko let že sodelujete z zavodom Zip?

Z zavodom sodelujem od leta 2007, v različnih vlogah: naprej sem bil zgolj kot predavatelj asistent, se pravi, sem pomagal izvajati določene aktivnosti, kasneje kot predavatelj, vodja projektov, kot debatni trener, zadnjih pet let pa kot koordinator zavoda Za in proti. Tu se ukvarjam z nacionalnim debatnim programom in mednarodnimi aktivnostmi.

2. Ste se z debato in govorništvom ukvarjali že pred sodelovanjem z zavodom Za in proti?

V bistvu sem se začel ukvarjati z debato že v srednji šoli kot debater na debatnih tekmovanjih zavoda Za in proti. V srednji šoli sem dve leti debatiral s svojim srednješolskim debatnim klubom, debatnim klubom Gimnazije Ptuj. V srednji šoli sem sodeloval tudi pri mednarodnih aktivnostih, ki jih je omogočal zavod Za in proti. Torej sem se z debato srečal zaradi zavoda Za in proti že v srednji šoli v vlogi debaterja. Kasneje, ko sem postal študent, pa sem že začel predavati.

3. Kako se je spreminjal zavod Za in proti od takrat, ko ste začeli debatirati?

Ena večjih sprememb, ki jih vidim, je ta, da imajo srednješolski debaterji mnogo več mednarodnih priložnosti, kot so jih imeli prej. Zavod Za in proti sodeluje v mnogih EU-projektih in z državami partnericami iz tujine organizira srečanja, izobraževanja. Od zavoda Zip možnosti dobijo tudi na mednarodnih debatnih turnirjih, ki jih lahko obiskujejo, obiskujejo tudi tiste, ki jih ne organizira naš zavod, kar jim je tudi na teh turnirjih seveda v pomoč. Razen tega je zelo zrasel tudi osnovnošolski debatni program, udeleženih je veliko več šol, na osnovnošolski ravni je program veliko večji kot takrat, ko sem jaz začel. Naš osnovnošolski program je v primerjavi z drugimi partnericami večji, saj imajo v tujini močnejše srednješolske formate, v nekaterih

osnovnošolskih formatov sploh ni. Še ena sprememba je v virih financiranja. Financiranje ni več tako stalno, zato se je za vlaganje treba vedno bolj boriti. Vedno bolj pomembno je, da gradimo skupnost učiteljev in debatnih trenerjev, ki delajo prostovoljno, vložijo dosti truda, kljub temu da niso plačani. Po eni strani je težje, ker ni več stalnega financiranja, po drugi strani pa se zaradi tega gradi skupnost ljudi, ki so res pripravljeni vlagati trud v naše debaterje. Ena pomembnih razlik je, da kvaliteta debaterjev zelo raste, z vidika njihovega javnega nastopanja, njihove informiranosti, z vidika zavedanja sveta okoli sebe, kar je verjetno povezano z moderno tehnologijo, dostopnostjo informacij, dostopnostjo novic v angleščini itd. Torej mislim, da je kvaliteta programa in debaterjev višja kot prej, po drugi strani pa so debaterji drugačni kot prej. Včasih je bilo normalno, da debaterji veliko berejo tudi knjige, ne samo internetne članke, danes si verjetno tudi sami težko predstavljate, da bi vam mentorji rekli, da preberite knjigo, da se pripravite na debatno trditev. Bolj ste vezani na raziskavo na internetu, na krajše članke, torej tudi pristop debaterjev k debati se je zelo spremenil. Danes imajo debaterji več različnih novic in vedo, kaj se dogaja po svetu, saj imajo dostop do vsega preko interneta. Hkrati pa se zdi, da nimajo poglobljenega znanja, ne berejo več toliko itd.

4. Omenili ste, da je financiranje vedno težje, nas pa zanima, kdo vas trenutno financira, v okviru kakšnega projekta delujete?

Zavod Zip, ki je nacionalna debatna organizacija, nima stalnih financerjev, smo neprofitna, nevladna organizacija in nimamo stalnih sredstev. Denar dobimo od raznih EU-projektov, od državnih projektov, kamor se prijavimo kot nevladna organizacija in prijavimo izdelavo različnih materialov za debaterje, izpeljavo različnih dogodkov, kot so debatni turnirji, javne debate, debatni forumi, izobraževanja za učitelje, delavnice za debaterje itd. Včasih je tega več, včasih manj, vedno pa se trudimo, da bi izpeljali redni program – turnirje in izobraževanja. To je načeloma vse, kar financirajo projekti. Ob vsem tem pa ne smemo pozabiti na šole, na katerih organiziramo debatne turnirje. Debatni klubi po celi Sloveniji so vezani na šole. Mentorji, ki delajo z debaterji tako na osnovnošolski kot na srednješolski ravni, delajo v sklopu svojih šol. Tudi šole ogromno financirajo, debaterji hodijo na mednarodne debate s pomočjo svojih šol, mi jim seveda pomagamo in jih usmerjamo, ampak večinokrat so financirani s strani svojih šol. Tako so debaterji včasih odvisni od svojih šol, koliko si lahko te privoščijo in koliko so pripravljene porabiti za debato.

5. Na vaši spletni strani smo zasledili podatek, da delujete v okviru EU-projekta Debating threats to democracy. Je to še vedno aktualen projekt ali delujete v okviru drugega? (spletna stran Zip ni aktualizirana)

Ta projekt se je že nekaj časa nazaj končal, in sicer 2017. Ko smo ta projekt končali, smo začeli z nadaljevalnim projektom, ker je šlo za podobne stvari, predstavljene z drugega zornega kota. Ta projekt se je imenoval Creating critical voices and minds in Europe, imel je podobne cilje, torej povezati mlade iz različnih delov Evrope, jih pripeljati skupaj, jim omogočiti debatne aktivnosti, da se naučijo argumentirati in javno nastopati, da bodo spregovorili o perečih evropskih temah in da bodo doma širili svoje znanje. Tudi ta projekt se počasi zaključuje, vstopamo pa v nov projekt, ki bo podoben kot ta, imenuje pa se Debate about future of Europe, vezan je na prihodnost Evrope. Kakšno Evropo želimo? Ali sploh želimo Evropo? Ali bi radi spremenil Evropo? To so ključna vprašanja, ki si jih bomo v novem projektu zastavljali. Torej gre za vrsto projektov, ki se menjujejo na dve, tri leta, vedno pa gre za partnerstvo 16 držav, različnih organizacij.

6. Na spletni strani je še pisalo, da to koordinira Idea NL, debatna organizacija iz Nizozemske. Ali je še vedno tako?

To je debatna organizacija, ki ima sedež na Nizozemskem, gre pa za International Debate Education Association, kar v slovenščini pomeni Mednarodna debatna izobraževalna inštitucija, gre pa za zvezo različnih nacionalnih debatnih organizacij. Trenutno je v tej organizaciji 16 različnih držav, v prihodnosti se trudimo, da bi še več organizacij pristopilo zraven. Jaz sem po novem tudi del te organizacije, sem v svetu te organizacije. Naša vizija je, da povežemo različne nacionalne debatne organizacije. Organizacija je platforma za debatne organizacije, ki se lahko preko nas povežejo.

7. Ali ste debato že kdaj uporabljali kot metodo učenja?

Seveda. In to na zelo veliko različnih načinov. V okviru zavoda ZIP sem že mnogokrat kot predavatelj v tujini vodil izobraževalne seminarje za učitelje, kako uporabljati debato pri pouku pri različnih predmetih. Torej organiziramo izobraževanja za učitelje, kjer jih učimo uporabljati debatne metode. Na različnih šolah po Sloveniji razvijamo modele, kako uporabiti debato pri različnih predmetih. Ugotavljamo možne načine za uporabo debate za medpredmetno povezovanje, utrjevanje znanja in ocenjevanje. Pišemo tudi gradiva za pomoč učiteljem, ki hočejo uporabiti debato pri pouku. Tudi sam sem kot predavatelj filozofije na različnih slovenskih

šolah uporabljal debato pri pouku. Debata pri pouku se mi zdi zanimiva interaktivna metoda, ki zelo popestri pouk.

8. Kakšne so slabosti debate pri pouku?

Največja slabost uporabe debatnih tehnik pri pouku je, da če izvajalec ne pozna debate dovolj dobro, ta zelo hitro gre narobe. Tisti, ki izvaja debato pri pouku, mora biti izkušen. Slabost se mi zdi tudi to, da debata dostikrat traja predolgo za učno uro. Tretja slabost je, da je zelo težko vključiti vse učence v debato, saj so v Sloveniji razredi največkrat veliki 20 do 30 učencev, zato je težko v 45 minutah vključiti vseh 20 učencev v debato. Še ena slabost je, da učenci niso navajeni govoriti, da so nekako v centru pozornosti, niso navajeni, da lahko povejo, karkoli hočejo, kar je v bistvu smisel debate. V debati ni napačnih odgovorov, so le odgovori, ki jih ne znamo utemeljiti. Dokler imaš dober razlog, da si nekaj povedal, lahko to poveš. In učenci niso tega navajeni. Učenci so navajeni, da obstajata le pravilen in napačen odgovor. Bojijo se spregovoriti in izraziti svoje mnenje, ker mislijo, da je napačno. Iz šolskega sistema so navajeni, da jim učitelji dopuščajo le pravilne odgovore. Včasih, ko izvajam debato pri pouku, jih prosim, naj povejo, kaj mislijo, vendar si ne upajo. Dokler rečeš nekaj, kar znaš razložiti in ponazoriti s primerom, lahko rečeš, karkoli hočeš. Seveda se pa lahko vsega tega izognemo, saj obstajajo prilagojeni debatni formati in še druge metode, ki nam pomagajo izvesti debato brez naštetih težav.

9. Sami smo našli še eno slabost: debata ne spodbuja kompromisa. Kaj je vaše mnenje o tem?

Ne, absolutno ne. Debata ne spodbuja kompromisa. Debata je zgrajena na trkih različnih mnenj. Vendar se mi kot učitelju zdi zelo dobro, da imamo metodo, ki je zgrajena tako, da učence prisili, da vztrajajo pri svojem stališču. Vse ostale metode so namreč zgrajene na iskanju kompromisov: Dajmo najti srednjo pot! Vendar ni srednja pot vedno najboljša in zadovoljiva. V poplavi metod, ki so zgrajene na sklepanju kompromisov, se mi zdi super imeti metodo, ki temelji na trkih, zastopanju svojega stališča, dokler je to seveda racionalno, informirano in kulturno. Kot učitelj to lastnost debate pozdravljam. Kot drugo se moramo zavedati, da debata kot metoda ni končni produkt, ki ga mi učitelji želimo od vas. To je samo vaja, zato da vi kasneje lažje zavzamete svojo stališče. To, da vi ne sprejmete kompromisa v debati, ne pomeni, da ga vi ne boste sprejeli nikoli v svojem življenju. Cilj uporabe debate pri pouku je to, da ste vi pripravljeni dobro argumentirati, cilj je to, da se vi znate postaviti v stališče drugega, na mesto drugega. To, da ste vi v debati, ki je zgrajena na konfrontaciji, sta zgolj metoda in način, kako

vi pridete do svojih lastnih stališč in do tega, da razumete stališče drugega. Rezultati ene raziskave v evropskih debatnih programih so pokazali, da je največja razlika med debaterji in nedebarji, da so debaterji veliko bolj kulturno občutljivi. To pomeni, da veliko bolje sprejemajo druge kulture. To se zdi zelo čudno glede na to, da debata ni osnovana na sklepanju kompromisov, ampak na zagovarjanju svojega mnenja – moje je najbolj prav, najboljše. Torej bi po tej logiki morali biti manj kulturno občutljivi od nedebarjev. Zakaj se to zgodi v debatnih programih? Zaradi tega, ker ko si ti prisiljen do konca zagovarjati eno izmed strani, včasih celo obe strani, to pomeni, da si ti prisiljen, da v celoti raziščeš, zakaj vsaka stran tako misli. Tako se res postaviš v stališče nekoga drugega. Mogoče se ti popolnoma ne strinjaš z njimi in bi rad sklenil kompromis, ampak debata te prisili, da najdeš vse točke nestrinjanja, da najdeš vse možne argumente, zato debaterji, ki vidijo v realnosti oz. pravem življenju neko osebo, ki se z njimi ne strinja, je njihov prvi odziv: verjetno obstajajo tudi argumenti za njihovo stran. To pa zato, ker so navajeni pogledati stvari z dveh različnih perspektiv, se pravi to, da v debati ni kompromisa, ampak konfrontacija, soočenje dveh radikalnih stališč, ni končni cilj debate, ampak samo pot do tega, da debaterji postanejo bolj kulturno občutljivi, da začnejo sprejemati in spoznavati druga stališča in tako lažje zavzamejo svoja lastna stališča. Torej, strinjam se z vami, debata ni zgrajena na kompromisu, ampak je zgrajena na soočenju različnih stališč, v konfrontaciji, kar se meni zdi v redu, ker je to edina taka metoda, ki je v šoli prisotna. To se mi zdi pomembno, ker je to zelo dober način, da se postaviš v čevlje nekoga drugega in naučiš zagovarjati svoje mnenje, namesto da hitro popustiš in skleneš kompromis.

10. Kako bi vi opazili razliko med učencem, ki bi bil dober debater, in tistim, ki ne?

Nekaj razlik, ki jih bom omenil, je podprtih z raziskavami, nekaj pa takih, ki jih zgolj jaz kot učitelj vidim. Glavna razlika med debaterjem in nedebarjem je, da se znajo debaterji postaviti v čevlje drugega, so kulturno senzitivni. Debaterji vedo, da obstajata dve plati enega kovanca, vedo, da obstajajo racionalni razlogi in primeri za obe plati, kar je po moje pomembna vrlina v današnjem svetu, ker mnogokrat ne razumemo drugačnosti, pa vseeno živimo v svetu, kjer smo vsi različni. Druga razlika, ki jo vidim pri debaterjih, je, da res znajo drugače kritično razmišljati. Primer, ki je iz raziskave, je zelo poučen. V raziskavi smo primerjali zgodovinske teste, katere so reševali debaterji in takšni, ki ne debatirajo. Odgovarjali so na vprašanja: opiši razloge za francosko in ameriško revolucijo, primerjaj revoluciji med seboj, opiši potek revolucij. Ali se strinjate, da so to tri različna vprašanja? So. Nedebarji so na vsa tri vprašanja odgovorili enako. Napisali so vse, kar znajo o francoski in ameriški revoluciji. Debaterji so na ta vprašanja

odgovarjali različno. Ko je bilo treba opisati razloge, so odgovarjali, kaj so bili razlogi, da se je nekaj zgodilo. Ko je bilo treba primerjati, so primerjali argumente za različne revolucije. Ko je bilo treba samo opisati, so samo opisali, ker debaterji poznajo razliko. V debati včasih opisuješ argumente, včasih primerjaš svoj argument z nasprotnikovim argumentom, včasih govoriš o razlogih, zakaj se je nekaj zgodilo. Se pravi, tu vidimo pri debaterjih, da znajo na drugačen način kritično razmišljati. To je ena lastnost, ki jo zelo vidim, da je drugačna pri debaterjih. Pri debaterjih sem tudi opazil, da so zelo dobri timski igralci. Ker debata je timski šport in ti ne moreš zmagati, če ne sodeluješ s svojo ekipo. To ni samostojen šport, to ni samostojna aktivnost, in če ti ne znaš sodelovati s svojo ekipo, ne moreš biti dober v debati, in večkrat vidim, kako so debaterji sposobni zelo hitro sprejemati odločitve v delu v skupini, kako so sposobni prevzeti neko iniciativo za delo v skupini, ko je treba to narediti. Ali kako so se sposobni prilagoditi skupini. To je na primer ena od stvari, ki jih večkrat opazim pri debaterjih, in pa nekakšne socialne sposobnosti, sposobnosti javnega nastopanja. Da se znajo postaviti za sebe in se obenem postaviti v čevlje drugih.

11. Če bi na primer imeli skupino otrok, kako bi opazili učenca, ki bi postal dober debater? Jaz prvo kot prvo mislim, da je to nemogoče. Jaz menim, da sta javno govorništvo in argumentacija nekaj, kar se lahko naučiš, lahko steniš. Dober debater bo tisti, ki bo prišel v dober debatni program, ki bo prišel k dobremu debatnemu trenerju, ki bo imel dobro okolje, v katerem bo delal. To se da vse naučiti. Da postaneš dober debater, potrebuješ kritično mišljenje, priučiti se moraš govorniških sposobnosti. In velikokrat ljudje mislijo, da je najboljši debater tisti, ki veliko govori. Jaz bi pa rekel ravno obratno. Jaz imam rajše nekoga, ki je zelo pameten, ki veliko razmišlja, pa ne zna govoriti, ker je veliko lažje naučiti nekoga govoriti, veliko lažje je nekoga izuriti v javnem nastopanju kot iti skozi procese kritičnega mišljenja. Ampak moj glavni odgovor bi bil: ne moreš ugotoviti, kdo je dober debater, ker biti dober debater je nekaj, kar se naučiš, nekaj, kar lahko postaneš. Bolj ali manj stvar treninga.

12. Velikokrat smo omenili to kritično mišljenje, ki je ena glavnih prednosti debate. Zanima nas, kako bi učna metoda debate lahko še bolj vplivala na kritično mišljenje učencev? Ena stvar, ki sem jo že omenil, je ta, da debaterji spoznajo različne procese kritičnega mišljenja. To se mi zdi najpomembnejše. Da poznajo razliko med, kaj pomeni opisati, kaj pomeni razložiti, kaj dopolniti in tako dalje. Potem znajo tudi prepoznati napake, medtem ko slišijo neke javne govore, ko vidijo novice – to je neka logična napaka, tu nekaj manjka, to je slab argument. Se pravi, znajo prepoznati slabe argumente, ko drugi ljudje nastopajo. Tretja stvar, znajo razvijati

svoje lastne argumente, znajo dobro razložiti stvari, o katerih govorijo. Zadnja stvar pa je, da znajo prioritizirati, znajo se odločiti, katere stvari so pomembne in katere ne. V debati namreč ne moramo povedati vsega, saj nas omejuje 5 minut časa, da nekaj povemo. Zato se moramo odločiti, katere stvari bomo povedali. Debaterji se z debato ne učijo samo razviti argumenta, samo kako se odzvati na argument, ampak tudi, kako ugotoviti, kaj so najpomembnejši argumenti. Zelo pomembno se mi zdi, da se tudi naučijo poslušati. Mnogi mislijo, da je debata samo o govorjenju, vendar je mogoče celo bolj pomembno v debati, kako poslušati in slišati nasprotnika. Če ne narediš tega, se dejansko sploh ne moraš odzvati na argumente, jih ne moraš negirati.

9.5 Intervju: gospa Zvonka Lavbič Saje

1. Koliko let se že ukvarjate z debato in z učenci sodelujete na debatnih turnirjih?

Vsaj 16 let se ukvarjam z debato, tako vsaj kaže vitrina slavnih, ki smo jo postavili v naši avli na naši šoli, Črnuče – Ljubljana. Se pravi dolgih 16 let.

2. Kaj menite o vplivih debate na kritično mišljenje mladostnikov?

Vpliv debate na kritično mišljenje mladostnikov je zelo odličen, celovit in popoln. Prav gotovo takih aktivnih metod v šoli manjka, ker sama menim, da je treba učenje organizirati bolj aktivno, ne samo da so učenci sprejemniki, ampak aktivni iskalci znanja in veščin, predvsem povezovanja znanja. Debata je tista stvar, ki to vse omogoča.

3. V vašem članku v ZIP-priročniku sva zasledila, kako debato vi vključujete pri pouku zgodovine ter domovinske in državljanske kulture in etike. Prebrala sva na primer: sojenje Napoleonu.

Se pravi, Napoleona postavimo na stol, obtoženca, in se oblikujeta skupini za in proti. Seveda se učenci na debato pripravijo, morajo vedeti podatke o življenju in delu Napoleona, ki mu potem sodimo kot na pravem sodišču. Povemo, kaj je dobrega naredil za človeštvo, kaj so tiste stvari, ki so še ostale v Franciji žive, in pa seveda njegovi slabi, nekritični bojni pohodi. Vsaka skupina mora seveda utemeljiti svoje obtožbe in pa obrambo Napoleona. Tako lahko vsako zgodovinsko osebnost, nenazadnje tudi kakšnega pisatelja, pomembno osebnost sodimo, to je ena izmed debatnih oblik aktivnega pristopa k učenju.

4. Ali imate morda kakšne časovne omejitve, kakšne posebne debatne formate za takšno obliko pouka ali dajete več svobode učencem?

Zagotovo jim dajem dosti prostosti, vendar pa je šolska ura meja za debato. Drugo vprašanje je bilo, ali je svoboda. Seveda je svoboda. Svobodno se vsak pripravi, v tem primeru jaz kot učiteljica podam samo osnovne premisleke o neki dobi, ostalo pa učenci raziščejo sami, saj to je tudi bistvo debate – raziskovanje.

5. Torej, če smo vas pravilno razumeli, vi s tem spodbujate, da učenci kritično preiskujejo življenje zgodovinskih osebnosti?

Ja, to je ena od metod.

6. Kaj je polet z balonom, ki ste ga tudi omenili v priročniku zavoda ZIP?

To je učna metoda na osnovi debatnih tehnik, ki je zelo podobna sojenju, le da se v tem primeru neki dogodek ali zgodovinsko osebnost posadi v balon in potem učenci debatirajo, ali naj ta balon leti ali strmoglavi. Torej ena skupina učencev se bori za, druga pa proti.

7. Omenili ste, da z naštetimi metodam pridobivate nove debaterje. Kako pa veste, kdo bo dober debater in kdo ne?

Veliko je lastnosti dobrega debaterja, smešno je, da včasih kolegi učitelji pošljejo kakšnega fanta ali dekle in rečejo: »Ta ves čas govori pri pouku in ves čas brani sošolce,« in običajno neke neargumentirane stvari. Taki »blebetači« niso nikoli dobri debaterji, ker veste, če ste debaterji, da je bistvo debate poslušanje. Zato mi tudi ploskamo z eno roko in z drugo pišemo. Pozorno moramo poslušati, da se lahko odzovemo. Po navadi so dobri debaterji bralci, so tisti, ki imajo izjemno disciplinirano delo do možganov, recimo jaz lahko po vseh teh letih rečem, da so dobri debaterji glasbeniki, tisti, ki igrajo instrumente. Tudi tisti, ki obvladajo borilne veščine, to se mi zdijo izjemno zanimive prvine. Nogometašev je sicer bolj malo, ampak bralci, radovedni in tisti, ki svojo radovednost tudi udejanjajo, se pravi raziskujejo, berejo, konfrontirajo svoje mnenje z drugimi.

10. Viri in literatura

10.1 Literatura

- Golob, T., 2016. Metoda debate pri pouku sociologije v srednji šoli (Magistrsko delo, Filozofska fakulteta, Oddelek za sociologijo, Univerza v Mariboru). Pridobljeno s <https://dk.um.si/Dokument.php?id=85406>
- Rupnik Vec, T., Kompare, A. 2006. Kritično mišljenje v šoli. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Skrt, B., Hohler, B., Šerc, A., Jurman, G., Dragoš, S., Kralj, A., Leskošek, V., Maljevac, S., Renner, T. 2007. Debata za enake možnosti. Ljubljana: Za in proti, zavod za kulturo dialoga.
- Skrt, B., Šerc, A., Hohler, B., Mesarec, P., Domanjko, J., Novak, S. 2007. Debatiramo o evropskem parlamentu. Ljubljana: Za in proti, zavod za kulturo dialoga.

10.2 Spletni viri

- <https://sl.wikipedia.org> [15. 11. 2019; 1. 2. 2020; 8. 1. 2020]
- <http://debate-mai.narod.ru> [18. 11. 2019]
- www.zainproti.com [24. 11. 2019; 27. 11. 2019; 22. 12. 2019; 30. 12. 2019; 15. 1. 2020]
- <https://eacea.ec.europa.eu> [22. 12. 2019]
- www.e-osnova.ru [30. 12. 2019]
- <https://www.fdv.uni-lj.si> [19. 1. 2020]
- www2.arnes.si [19. 1. 2020]